

Xujun xi kits'ínkjihí ndaq postru

Pablo xuta ninku Roma

B'i ts'ín kikjaniñahq Pablo xuta
ninku xi tjín nanki Roma

1 An Pablo, an ndaq musu síhín Jesucristo. Ntianá kits'ín mana nku ndaq postruhq^a tu xi k'uénijimíhina én nda tsuhu, ²én nda tsu xi kitsú nga tsjá nk'ie nga kits'ínkinchja já profetahq xi nkú ts'ín tjít'a xujun éhen Ntianá, kui xi tsje.

³Én nda tsuu tinchjanjmíyaha Ntíhi, kui xi Ndq Ntianá Jesucristo. Nk'ie nga yjoninte kik'a, ntjehé ndaq rei David nibahq ra. ⁴Ko nk'ie nga j'áiyahq ngabayoo, Espíritu Santo y'éjña chji nga kui xi Ntíhi Ntianá xi tjihin nga'yún. ⁵Kitsjána kjuanda ko kits'ín mana nku ndaq postru ngajoho tu xi tu má k'uénijimíhi ra xuta nga tjihin nga s'ejihin ko kuint'el'éhen. ⁶Jun tintsubqjiun xuta xi kis'enijimíhi, kui nga xutaha Jesucristo kámananu.

⁷Ngayjoo xuta ninku xi tintsubo nanki Romq títs'inkjínuu kui xujuin. Tjoho Ntianá jun ko j'ájinnuu nga kikjáts'enuu.

Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntia Na'miná ko Ndq Ntianá Jesucristo.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nga mjehé
ngjuqisehe xuta ninku Roma

⁸Kui ni xu'bí xi tjun xínnuu. Tu ngat'ahq nga Ndq Ntianá Jesucristo ts'ená, tsjahq máb'achjihí Ntianá ngat'ahq nga ja kichjubó éhen ko nga ngúsuuhun qsuntee tichubanjmíyaha xi nkú ts'ín s'ejinnuu Ntianá. ⁹Ngayjee animanq títs'inxát'ahq Ntianá nga tib'enijimíá én nda tsuhu Ntíhi, ko kui xi be nga tehente ts'inkjónuu nk'ie nga nchjaka.

¹⁰Bankihí Ntianá tsa kui xi mjehé katsjániyána nga kama kfínsenuu. ¹¹At'ahq mje nkjúnna skuenuu tu xi kúásinkohonuu nga sakúnuu ni xi tsjáná Espíritu Santo, tu xi ndjá kuinchananu. ¹²Mjena nga xi nkú ts'ín nkuhú s'ejinná k'uqí nga'yúnkohó raá xinkiá.

^a 1.1 "Xi kis'exá" tsuhu ra "ndaq postru" ko a ra "já postru".

13 Jun já nts'e, mjena nga choo nga nkjin niyá kama mjena nga kfínsenuu tunga santahá ni nd'qi tjín ni xi tíbléchjana. Mjena ta ts'ian xá xi kitsjána Jesucristo qjinnuu xi nkú nga tq títs'ian qjihin xutq naxinantá xingisoo. **14** Tjíhin nga ts'ian qjihin tu mí xutqáhá ni xá xi kitsjána, xutq xi nchja én griego ko xi nchja kj'áí én, xi nkjink'uhun ko xi najmi nkjink'uhun. **15** Kui nga mangimjehena nga k'uenijmíhínu ko tq jun xi tintsuboo Roma én nda tsuhu Jesucristo.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nga tjíhin nga'yún én nda tsuhu Jesucristo

16 Najmi ma subana nga én nda tsuhu Jesucristo b'enijmíá, qt'ahq kui xi nga'yúhun Ntianá xi ts'ínk'ankikoho ngayjee xi s'ejihin, xi ntje judio tjehen rä ko xi najmi ntje judio tjehen rä. **17** Én nda tsuhu Ntianá bakúchji xi nkú ts'ín Ntianá tsjáhq xutq nga naxu ma nginkun tu ngat'ahq nga s'ejihin. B'a ma qt'ahq s'ejihin, xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntianá nga b'lí titus: "Xi ja naxu nginkun Ntianá tu ngat'ahq nga s'ejihin k'úéjña tík'un."

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ngayjee xutq tjíhin je

18 Ntianá xi tjína nk'a jáñ b'éjña chji kjuakjahan nga ts'ín nibánehe ngayjee xutq xi najmi benkjúhun ko incha ts'ín ni xi najmi naxu nginkun. Kui xuto xi b'échja nga chq ni xi naxu tjín. **19** At'ahq ni xi yahq Ntianá, kui tq incha be. Ntianá tq y'éjña chjih. **20** Najmi tjín xi nkú ts'ín b'a incha kuitsuhu nga najmi be. At'ahq xi nkúhu nga kamanda qsunntee tísakúchji nga'yúhun Ntianá xi najmi mahq ndyja ko nga nkuhú kui xi Ntianá. Kjuaxi kjáihin nga najmi ma chji Ntianá, tunga kámankjihínná tsa chaseéhe ni xi kin'enda.

21 Tunga tq ndahá ni tsa incha kikie joo ni xi ts'e Ntianá, najmi incha kits'ínie yjoho nga Ntianá xi tjíhin kjuachánka ko tq ndaha najmi incha kitsjáhq máb'qchjih. Tu sa ní ni xi najmi chumi ni chjíhi rä incha kits'ínnkjink'un ko incha kama jyihin. **22** Já nkjink'un chubq incha kits'ín mahá yjoho, tunga já sihí incha kama. **23** Incha kits'ín t'axín kjuachánkahq Ntianá, kui xi najmi mahq 'me. Kits'íntsjoho sénnistjihin xutq xi mahq 'me ko sénnistjihin nisee, chü ko ye.

24 Kui nga Ntianá kits'ín ndqíhi rä xuto nga ni xi najmi ndoo incha ts'íihin, ni xi nchjähq animaqha. Ta kui tq maha najmi incha kikienkjún yjonintehe nga ch'on kits'índo. **25** Incha kits'ín t'axín éhen Ntianá xi naxu tjín. Tu én tsank'óohó incha tsakj'á. Incha kikienkjún ko incha kits'íntsjoho ni xi kin'enda qntehé ni nga xi kits'índda niu ts'íntsjoho, xi tjíhin nga n'etsjoho tu nkjéhé ni. B'a tjín.

26 Kui nga Ntianá kits'ín ndqíhi rä xuto nga ni xi suba maná incha ts'íin. Jminchjíhíin joo incha y'entu xi nkú ts'ín tjehen rä nga incha

ts'iínko x'ihiñ. ²⁷Já x'in ya tq incha y'éntu xi nkú ts'ín tjeñen rq nga incha ts'iínko jmichjíñ. Tq kuihi xinkjín x'in incha kits'ín mje. Tjíhiñ kjuqasuba ni xi incha kits'ín. Tq kuihi jáx'in incha kikjantuko xinkjín. Tungu tq incha kits'ínkjáhiñ rq chjí xi tjeñen rq kjuqangasten xi incha kits'ín.

²⁸At'ahq najmi incha kits'ínsihin Ntianá, kui nga Ntianá kits'ín ndaqíhi rq nga kqtsúhun kjuqankjink'uhun, tu xi incha ts'ihiñ ni xi najmi ma n'e. ²⁹Kui nga kitsejíhiñ rq ngayje tíkjá ni ch'onk'un. Najmi naxu incha ts'ín, fantuko jminchjín xi najmi kjee bixan, incha fásihiñ ni xi tjíhiñ xinkjín ko ch'on incha ts'ín. Kitsejíhiñ animqha kjuqaxintak'un, incha ts'iink'ien xinkjín, ko tq kitsejíhiñ kjuqachán, kjuqamañañ ko kjuqach'onk'un. ³⁰Nchjane xinkjín, én tsank'á ts'ínne xinkjín, ts'ín unkie Ntianá, najmi ch'a benkjún, ma ngak'un, nk'a b'asje yjoho, kjuqankjintak'uhun b'asjejin nkjin tíkjá ni xi ch'onk'un, najmi nt'ééhen xi cháhq, ³¹si, najmi ts'íntjusun én xi nchjq, najmi ch'a xi ts'íntjo, najmi ma n'e jnenta ko najmi ma nímqh q xinkjín.

³²Be xutq xu'bo nga xi b'q ts'iun ngabaya tjeñen rq, at'ahq b'q ts'ín y'éjña Ntianá. Tungu tu nku b'qhá tqincha ts'ín ko santaha tsjo incha mahq nga k'qxi b'q tq ts'ín.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Ntianá ts'iínkokjuq ngayjee xuta

2 Ji xi chaseihi yá xi nda ko yá xi najmi nda ko tín'ek'anji jé xuta xi k'qí, najmi tjín nkú ts'ín n'ësjenkihini yjohi. Nk'ie nga chaseihi yá xi nda ko yá xi najmi nda, tq ji ta maha n'ek'anji jé yjohi, at'ahq ji b'q tq n'e. ²Yaá nga kixi ts'iínkokjuq Ntianá xutq xi b'q ts'íun.

³Ji ndq, ji xi chaseihi yá xi najmi nda títs'ín ko nk'ie nga b'q tq n'e, q**a** b'q bixín nga kquitjunkihi yjohi nga ts'iínkokjuqhi Ntianá? ⁴¿Á tín'e t'laxíhiñ ri yjohi kjuqanda chánkahq Ntianá ko nk'ie nga tu xí ts'ín'yún tak'uhúnná ko nk'ie nga tu xí ndahá ts'ín? ¿A najmi mankjhíñ ri nk'ie nga kui kjuqandahq Ntianá títsjániyáhi nga k'úinchj'qhi ri animqhi?

⁵Tungu tu ngat'ahq nga ndjá tjýahi ko nk'ie nga najmi t'l'michj'aihi animqhi, tu sahá tín'etsenéí yjohi kjuq'un xi nqbanehe qsuntee nistjin nk'ie nga ts'iín nibá Ntianá kjuakjahqan ko ts'iín sisin kjuq. ⁶Nk'ie b'q kqmoo, Ntianá tsjáhq chjíhi nga nkúnkú xuta ngat'ahq xi nkú tjín ni xi kits'ín.

⁷Xutq xi tu nku tqincha títs'íhín ni xi nda, xi b'q ts'ín tibangisjáhi nga sqkúhq kjuqachánka xi tsjá Ntianá ko nga nda cha ko nga k'úentu tík'un sín, kui xutqha xi Ntianá ts'iink'íentu tík'un síhiñ. ⁸Tungu xutq xi sin kjuq ko najmi nt'ééhen ni xi naxu tjín, xi tu sahá nt'ééhen ni xi najmi ndoo, kui xi incha ts'iínkjáhiñ kjuq'un xi ts'iín nibánehe Ntianá ko kjuakjahq.

9Kjuanímqa ko kjuabá sákúhu ngayjee xutá xi ts'ín ni xi ch'onk'un, b'ahq rä xutá xi ntje judio tjeñen rä ko xi najmi ntje judio tjeñen rä. **10**Tunga ngayjee xutá xi incha ts'ín ni xi ndoo, kui xi sákúhu kjuachánka xi tsjá Ntianá, nda cha ko s'ehe kjuajyu, b'ahq rä xi ntje judio tjeñen rä ko xi najmi ntje judio tjeñen rä. **11**At'ahq namji ngabi ts'ín Ntianá.

12Ngayjee xi incha kits'ín ngatitsun nga najmi be kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise, tu nkú ndyjahá tā ndaha tsa najmi kits'ínkokjuahá kjuatéxumoo. Ko ngayjee xi incha kits'ín ngatitsun nga ja be kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise, kui kjuatéxumoo ts'iínkokjuahá. **13**Najmi xutá xi tu basínñuhú rä kjuatéxumoo xi naxu ma nginkun Ntianá. Xutá xi ts'íntjusun ní kjuatéxumoo xi naxu n'e ma.

14Xutá xi najmi ntje judio tjeñen rä najmi kik'qihí kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise tunga ts'íhín ni xi títsu kjuatéxumoo, qat'ahq mankjihin ni xi nda ko ni xi najmi nda. B'aq ts'ín kuentá ts'e suba sakúhu rä nku kjuatéxuma, ndaha tsa najmi tijñahá kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise. **15**Incha bakúchji xuto nga qjin animqha tít'a ni xi bakúya kjuatéxumoo. Animqha tsuyahá tsa nda ko tsa najmi nda ni xi tijñcha ts'ín. Ko kjuankjintak'uhun tsuyahá tsa tjeñen jé ko tsa najmi tjeñen ngat'ahq ni xi tijñcha ts'ín. **16**B'aq kama nistjin nk'ie nga Ntianá k'yezáha Jesucristo nga kuašehe ni xi tjíntu'máha xutá. B'aq kama xi nkú títsu én nda tsu xi tib'enijmá.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tā tijñin jé xutá judio ndaha tsa kui kik'qihí kjuatéxumoo

17Ji xi b'aq tibixín nga ji xi ntje judio tjeñen ri, nga kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise kich'ai ko tsjo mahi qat'ahq Ntia nku tutuu s'ejihin. **18**Yai ni xi mjehe Ntianá nga n'e. Yai má nihi xi nda qat'ahq kjuatéxumoo kisakúyah. **19**Behe tak'uin nga mahi baku niyáíhi xutá kq ko nga ji xi nkú joyaha nku nd'í xi ts'ín ndzjehén xutá xi tjíma má jyuun. **20**Ji xi bakuyáíhi xutá xi najmi be ni xi ts'e Ntianá. Ji xi nda maestruhú xutá xi najmi mankjihin, qat'ahq tijñahi kjuatéxuma xi bakúchji kjuankjintak'uun ko ni xi naxu tjín.

21Ji xi bakuyáí, ¿a najmi bakuyáha ri yjohí? Ji xi b'enijmí nga najmi ma n'e ndyjé, ¿a n'e ndyjé? **22**Ji xi b'aq bixín nga chankjáán kjuqbixanná, ¿a b'aq n'e? Ji xi unchai ntia xi ntsja xutá ts'ínnda, ¿a najmi n'e ndyjé níñkuhu ntia xu'bó? **23**Ji xi tsjo mahi qat'ahq yai kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise, tunga najmi týankjúnní Ntianá nk'ie nga tibiyunéi kjuatéxumoo. **24**B'i títsu éhen Ntianá má nga tjít'a: "Ngat'anuu najmi týankjún Ntianá qjihí xi najmi ntje judio tjeñen rä."

25Chjíhi rä nga kin'ehi circuncision tsa tín'etjusuin kjuatéxumoo. Tunga tsa tibiyunéi kjuatéxumoo, circuncision xi kin'ehi b'aq ma

xi nkúhu tsa najmi kin'ehi niu. ²⁶Kui nga tsa xi najmi kin'ehé ra circuncision kj'uátjoho ni xi tjít'a kjuatéxumoo, ¿a najmi n'echjihí ra ni xi títs'ín nga chqsehe xi nkúhu tsa kin'ehé circuncision? ²⁷Xi najmi kin'ehé circuncision yjonintehe tunga títs'íntjusuhún kjuatéxumoo, kui xi k'uéñanehi ni xi kanéhi ji xi tijñahi kjuatéxumoo ko kin'ehi circuncision tunga tibiyunéní.

²⁸Najmi yjoninteeh tsuya yá xi judio, ko najmi ni xi n'ehe yjoninteeh xi circuncision xi ndooo. ²⁹Judio ní xi b'qa ts'ín tjýahq ko circuncision xi nda, kui ní xi ma qjin animqha xuta. Espirituh Ntianá b'qa ts'íun, najmi ni xi tjít'a xujun. Xi b'qa ts'ín tjýahq, Ntianá nda nchjanéhe xuta xu'boo, najmi xuta.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tu nkú naxuhú ts'ín Ntianá

3 Kui b'q maha, ¿mí ni xi tjín sahq xi ntje judio tjehen ra ní ma? ¿Ko má xi kui chjéhen circuncision? ²Chjihí ra niu, tu xi nkú ts'ín chqsehe raqá. Títjun Ntianá kits'ínkjas'ehen xutq judio éhen. ³Tjín xi najmi kis'ejihin éhen Ntianá, tunga, ¿a kuihí nihi xi ts'íun nga Ntianá najmi ts'íntjusuhun éhen? ⁴¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! Ndaha tsa tsank'á ngayjee xuta, tunga Ntianá tu nkú ts'íhín ni xi naxu tjín. Xi nkú ts'ín tjít'a xujun éhen Ntianá nga b'i títsu:

S'ejña chji nga ji xi naxui nk'ie nga chubai,
ko n'e nganqi nk'ie nga n'ekokjuahi.

⁵Tsa kjuach'onk'unna b'ejña chji nga Ntianá xi naxu ts'ín, nkú kuixiaán ní ma? ¿A najmi naxu ts'ín Ntianá nk'ie nga ts'ín nibájennená kjuakjahq at'ahq ch'on k'aán? Nk'ie nga b'q tíxian, tinchja xi nkúhu nku ndq. ⁶¡Ndaha tsa mí yjehe najmi b'q tjín! At'ahq tsa najmi naxu ts'ín Ntianá, ¿nkú ts'ín ts'íinkokjuahha xuta?

⁷Tunga tsa ngat'ahq én tsank'á xi tinchja, ko tsa b'q ts'ín tís'ejña chjihi nga b'q tjín ni xi ts'ín Ntianá ko sakú sahq kjuachánka, ¿á b'q tí'minahq ní ma nga ngatitsun títs'ian? ⁸Kq ma rq b'í k'úhiín xinkiá kai: "Ch'on n'eé tu xi nda kamaha qsunntel." B'q tinchcha tsu xi tinchcha nchjanení nga kui niu xi tinchcha bakuyáí. Nda tjín nga s'ejñanehe mí nihi xi kanéhe xi b'q tinchcha tsuu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi tjín xi bichú ma naxu nginkun Ntianá tu ngat'ahq nga ts'íntjusun kjuatéxumoo

⁹¿Nkú kuixiaán ní ma? ¿A 'yún nda sai jin xi ntje judio tjehenni nga xuta xi najmi ntje judio tjehen ra? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! At'ahq ja kuayaá nga xi judio ko xi najmi judio nkuhú ngatitsuun tjíntujín. ¹⁰Xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntianá nga b'i títsu:

Najmi tjín xi naxu nginkun Ntianá,

ndaha nku najmi tjín.

11 Najmi tjín xi mankjihin,
najmi tjín xi bangisjai nga skue yáha Ntianá.

12 Ngayjee kindyajihin niyóo,
nkuhú nga tsatsuhun animqha.

Najmi tjín xi nda ts'ín, ndaha nku najmi tjín.

13 Ngabaya y'ahq rä ni xi tsu,
tu subahá én tsank'á nchja.

Én xi bitju ts'a b'a joyaha xáhqn ye,

14 kitsehe ts'a én ch'on tsu kó én stinta.

15 Kitsq b'ema nga ts'ínk'ien animqa,

16 ni xi incha ts'ín ts'ín x'ahqan xuta ko kjuqanimq tsjáha.

17 Najmi incha be má tjín kjuqaju,

18 najmi incha tjínjin tak'un
nga Ntianá xi tjíhin nga chankjún.

19 Yaá nk'ie nga xuta xi tijñanehe kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise, kjuatéxumoo tinchjakoho xuta xu'bó tu xi nk'ie nga kujasehe rä Ntianá mí nihi xi kits'ín xuta najmi ta incha kujinchjaha nga najmi ta kuitjunkihi rä yjoho. **20** At'ahq ndaha nku najmi naxu chahq nginkun Ntianá tu ngat'ahq tsa ts'íntjusun ni xi tjít'a kjuatéxumoo. At'ahq tu sa ní kjuatéxumoo b'éjña chjiná nga tjinná ngatitsun.

**B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tu
ngat'ahq nga s'ejihin xuta Jesucristo
naxu bichú ma nginkun Ntianá**

21 Tunga nd'qi ja y'éjña chji Ntianá xi nkú ts'ín naxu ma xuta nginkun. Najmi kjuatéxumoo xi mahq b'q ts'ín. Santa níhi ma n'eya nií qjihin xujun kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise ko ni xi y'ét'a já profeta. **22** Ngat'ahq ní nga s'ejihin xuta Jesucristo, b'q ts'ín naxu maha nginkun Ntianá. Ko b'q mahq ngayjee xi s'ejihin, at'ahq najmi ngabi ts'ín Ntianá. **23** Tu ngat'ahq nga ngayjee xuta kits'ín ngatitsun, ndaha nku najmi sakúhu kjuachánka xi Ntianá tsjá.

24 Tunga chánkahá kjuandahq Ntianá xi tu títsjáhá nga naxu kama xuta nginkun, at'ahq Jesucristo y'échjíntjai xuta ko kits'ín ndaqíhi jéhe. **25** Kui xi Ntianá kits'ín ma nku chje. Tsaténdzjo jníhi tu xi sakúhuná kjuqan'endyjat'a nk'ie nga s'ejinná Jesucristo. B'q ts'ín tsakúchjih Ntianá nga naxu ts'ín. Nistjin nk'ie, tu ngat'ahq nga tsenta najmi kits'ínnijéhe rä xuta ngatitsun xi kits'ín. **26** Tunga nistjin nd'qi ja tsakúchji nga naxu ts'ín ko nga tu nku naxuhú títs'ín nk'ie nga títsjáhá xuta nga naxu ma nginkun tu ngat'ahq nga s'ejihin Jesucristo.

27 Kui b'q maha, ¿a tjín nkú ts'ín kama nk'a n'esjehená yjoná nginkun Ntianá at'ahq ngat'ahq kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise

naxu kamahaná nginkun? Najmi kama. S'ejña t'axín ni xu'bo tu ngat'ahq nga s'ejinná Jesucristo. ²⁸ At'ahq mankjinná nga ma naxu xuta nginkun Ntianá tu ngat'ahq nga s'ejihin Jesucristo, najmi ngat'ahq tsa ts'íntjusun ni xi tjít'a kjuatéxumoo.

²⁹ ¿A tu nkuhú Ntiaha xuta xi ntje judio tjehen rä Ntianá? ¿A najmi kohó Ntiaha xuta naxinantá xingisoo? Johon, b'a tjín. Ntianá tq Ntiaha xuta xi najmi ntje judio tjehen rä. ³⁰ At'ahq nkuhú maha Ntianá xi ts'ín nga naxu ma xuta judio xi kin'ehe ni circuncision at'ahq s'ejihin, ko tq tsjá nga naxu ma xuta xingisoo xi nqjmi kin'ehe ni circuncision tu ngat'ahq nga s'ejihin. ³¹ Kui nga, ¿a tín'endyjanáá chjíhi kjuatéxumoo tu ngat'ahq nga s'ejinná? ¡Najmi b'a tjín! Tu sa ní b'a ts'ín t'baíhi räá chjí xi tjihin kjuatéxumoo.

B'i ts'ín y'éjña chubayaha Pablo nga kits'íncijén ntje chahq xuta judio xi 'mi Abraham

4 Chubanijmýahaná ntje cháná Abraham. ¿Mí nihi xi kisakúhu?
² Tsa Ntianá kits'ínkjáihin Abraham nga kui xi naxu tu ngat'ahq ni nda xi kits'ín, kq ma rä nk'a k'uasje yjoho. Tunga najmi kámahá nk'a k'uasje yjoho nginkun Ntianá. ³ ¿Nkú títsu éhen Ntianá ngat'a ts'e ni xu'bo? B'i títsu: "Kis'ejihin Abraham Ntianá ko kui niu xi kits'íncijíhi rä Ntianá nga Abraham xi nku ndq xi naxu."

⁴ Xi nkúhu xuta xi ts'ínxá, kui xi ch'axkíhi ni xi ts'ín ko b'a ts'ín s'echjíhi rä. Najmi tu 'baíhi ni xi ts'ínkjáihin. ⁵ Tunga máha xuta xi najmi ma 'yún k'un ni nda xi kits'ín, nga tu sahá s'ejihin Ntianá xi tsjáha xuta ngatitsuuun nga naxu ma nginkun, Ntianá be nga xuto s'ejihin ko kui niu xi b'axkíhi Ntianá nga naxu basehe.

⁶ B'i kitsú David nga: ¡Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi Ntianá naxu basehe, najmi tu ngat'ahq ni xi kits'ín tsa kui kjuáha nga naxu n'e ma! ⁷ B'i ts'ín y'et'a:

¡Á b'a nda tjihin ts'e xuta
xi kin'endyjat'ahq rä jéhe,
ko kin'endyjajnuhu ngatitsuhun!

⁸ ¡Á b'a nda tjihin ts'e nda
xi Ntianá najmi b'axkíhi rä ngatitsuhun!

⁹ ¿A tu nkuhú xuta xi kin'ehe ni circuncision sqkúhu kjuanda xi títsu David, a rä kohó xi najmi kin'ehe ni circuncision? Ja b'a kuixíaán nga Abraham kis'ejihin Ntianá ko nga kui niu xi kin'echjíhi rä nga naxu kin'e ma. ¹⁰ Tunga, ¿nkjé kin'echjíhi rä Abraham nga kui xi nku ndq xi naxu? ¿A nk'ie nga ja kin'ehe ni circuncision, a rä nk'ie nga najmi kjehé n'ehe ni circuncision? Nk'ie nga najmi kjee n'ehe ni circuncision b'a kama.

¹¹ Askahan kin'ehe Abraham ni circuncision. Kui niu xi kama nku chubq xi kis'et'ahq, chubq xi tsuhu rä nga naxu kama qt'ahq

kis'ejihin Ntianá nk'ie nga najmi kjee n'ehe ni circumcision. B'q ts'ín j'ai maha Abraham na'mihi ngayjee xutq xi s'ejihin Ntianá, ndaha tsa najmi kin'ehe ni circumcision. Ntianá b'axkihi xutq xu'bo xi nkúhu xutq xi naxu. ¹²Ko tq j'ai ma Abraham na'mihi xutq xi kin'ehe ni circumcision, xi najmi tu nkú ni circumcision kin'ehé rq, ko ní tq s'ejihin Ntianá xi nkú ts'ín kis'ejihin ntje cháná Abraham nk'ie nga najmi kjee n'ehe ni circumcision.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kits'íntjusun Ntianá ni xi kitsúya titjuhun Abraham

¹³Ntianá kitsúya titjuhun Abraham nga kui ko ntje xi s'ehe qskahan ts'líinkjáhiq qsunteeé nga kama ts'e. Tunga najmi ngat'ahq ní tsa kits'íntjusun Abraham kjuqtéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise, tsa kui kjuqha nga b'q kik'in titjuhun rq. B'a ní kik'ihin at'ahq kis'ejihin Ntianá ko kui niu xi kich'axkihi rq nga kui xi naxu. ¹⁴At'ahq tsa xi tíincha ts'íntjusun kjuqtéxumoo, tsa kui xi ts'líinkjáhiq ni xi kitsúya titjun Ntianá nga tsjá, kui xi tsuhu rq nga najmi chumi ni chjíhi rq nga s'ejihin xutq Ntianá ko najmi tq chumi ni chjí kqmahq rq én xi kitsúya titjun Ntianá. ¹⁵Nk'ie nga biyuné kjuqtéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise, kjuakjahq Ntianá ts'ín nibánehe xutq. Tunga má najmi tjín kjuqtéxumoo, najmi tjín xi nkú ts'ín kuiyúnehe ni xi títsu.

¹⁶Kui b'q maha, at'ahq ní nga s'ejihin xutq Ntianá, kui kjuqha nga sakúhu rq ni xi kichuba titjun, tu xi ngat'ahq kjuqndahq Ntianá sakúhu rq ngayjee ntjehé Abraham ni xi kichuba titjun. Najmi tu nkú xi y'aha rq kjuatéxumoo xi sakúhu niu. Ta sakúhu xi s'ejihin Ntianá xi nkú ts'ín kis'ejihin Abraham Ntianá. Kui xi na'miná ngatenteé ¹⁷nginkun Ntianá xi nkú ts'ín tjít'a, má nga b'q kitsuh Ntianá Abraham: "Ji xi kits'in maha na'mihi nkjin xutq naxinantá." Kis'ejihin Abraham Ntianá, kui xi ts'ínk'íéntu tít'un xutq k'ien ko tu ts'ínkjohó ni xi najmi kjee tjín, q'sqi s'e.

¹⁸Abraham kikuyá ni xi kik'ihin ko kama na'mihi nkjin nkjún xutq naxinantá at'ahq kis'ejihin Ntianá, ndaha tsa najmi tjín xi nkú ts'ín kuitjusuhun niu. Kama xi nkú nga kik'ihin: "B'i ts'ín nkjin kama ntjehi." ¹⁹Tu nkú kis'ejihin rq Abraham, ndaha tsa kamankjihin nga ja tu xí nibajehén rq yjonintehé at'ahq ja ma kföhé rq unchan nú ko tsa ngat'ahq nga ntj Sarq xi chjuhun maha. ²⁰Najmi jo jan kamahq tsa najmi tq kis'ejihin rq ni xi kitsúya titjuhun Ntianá nga tsjáhq. Tu sahá ndjá tsasinjña sa nga kis'ejihin ko kits'ínkie yjoho nga chánka Ntianá. ²¹Y'enku k'un nga tjihin na'yún Ntianá ko nga kqmahq ts'líintjusun ni xi kitsúya titjuhun. ²²Kis'ejihin Abraham Ntianá ko Ntianá kits'íncjíhi rq niu nga Abraham xi nku ndq xi naxu.

²³Má nga tjít'a nga Ntianá kits'íncjíhi rq nga kis'ejihin Abraham, najmi tu nkuhú ngandahq Abraham kis'et'a niu. ²⁴Nganda níná

kis'et'aha niú. Tá n'echjíná kó ñá xi nkúhu xuta xi naxu qat'aha s'ejinná Ntianá xi kits'ínkj'áiyahq ngabayoo Ndq Ntianá Jesu. ²⁵Kui xi kin'ek'ienntjáhi ngatitsunná kó kin'ekj'áiya ngáhqa rä ngabayoo tu xi tq kámahana xuta xi naxu nginkun Ntianá.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga nd'qi tjínkona kjuaqyú Ntianá

5 Kui b'q maha, naxu kamaá nginkun Ntianá qat'aha s'ejihinná Ntianá ko tjínkona kjuaqyú ngat'aha ni xi kits'ín Ndq Ntianá Jesucristo. ²At'aha s'ejinná Ntianá, kui nga Jesucristo kits'íhin nga tsitjas'enjihinná kjuqanda xu'bí. Ndjá tinchajián kjuqandoo. Kui nga tsjo mahana nk'ie nga táchuyáá kjuqachánka xi tsjáná Ntianá.

³Ko najmi tu nku ni xu'bí xi tsjo maná. Tá tsjo maná kjuq'un xi tibitjaiaán, qat'aha yaá nga kjuq'uun tsjá nga'yúnná tu xi n'e chukjuqhaná ni xi tímat'aán. ⁴Ko tsa n'e chukjuá, kixi bitjukqá ni xi tímaná. Ko tsa kixi bitjukqá ni xi tímaná, ma chuyáá ni nda xi tsjáná Ntianá. ⁵Ko najmi sákúná kjuqsuba, ndaha tsa najmi kjee tíyaá ni xi táchuyáá. At'aha Espiritu Santo xi kik'ajiná kits'íntsejihin animaná kjuatjoho Ntianá.

⁶Nk'ie najmi kama kin'ek'anki subqá yjoná, Cristo k'ienntjáhi xuta ngatitsuun nistjin xi kitsú Ntianá. ⁷Ni tjín tsa tjín xi kuayántjai nku xuta xi naxu ts'ín, tunga kutsa tjihín xi kqma k'un kuayántjai nku xuta xi 'yún nda. ⁸Tunga Cristohó k'ienntjáhiná nk'ie nga xuta ngatitsun saá. B'q ts'ín tsakúchjihi Ntianá xi nkú ts'ín tjoho ñá.

⁹Nk'ie nga ja xuta xi naxu kamaá nginkun Ntianá ngat'aha jní xi tsaténdzo Cristo, ¿nkú ts'ín najmi n'ek'ankihiná nistjin nga ts'iín nibájen kjuakjahq Ntianá? ¹⁰At'aha nk'ie nga kamaá xuta kontrahq Ntianá, ngat'aha ngabayahq Ntihí kinchjakó ndaná. ¿Nkú ts'ín najmi n'ek'ankiná ngat'aha kjuatqíkhun Ntihí, ñá xi ja nchjakó ndaná nd'qi? ¹¹Ko najmi tu suba ni xu'bí táchuyáá. Tá tsjo maná nga Ntianá kjuáts'ená, qat'aha Ndq Ntianá Jesucristo kits'ín nga tibichuk'un ngáhqa räá Ntianá.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Adan j'aiko ngabayoo tunga Jesucristo kits'ínk'íentu tít'unná

¹²Ngat'aha ni xi kits'ín nku ndq ngatitsuun jas'en qsunntei kó ngatitsuun j'aiko ngabayoo. B'q ts'ín ngjindjuhu ngabayoo qjihin ngayjee xuta, qat'aha ngayjee xuta kits'ín ngatitsun. ¹³Kintehé ni nga Ntianá kits'ínkjas'ehen Moise kjuatexumoo kis'e ngatitsun qsunntei, tunga najmi ch'axkjhí rä ngatitsun xi ts'ín xuta nk'ie nga najmi kjee tjín kjuatexumoo. ¹⁴Yahq nk'ie nga nistjihin Adan santaha nistjihin Moise tsatéxuma ngabayoo. Tá k'ien xi najmi kits'ín ngatitsun xi nkúhu xi kits'ín Adan. Adan, kui y'éjña chubayaná xi kj'uqí askahan.

15 Kjuandahq Ntianá najmi b'a joyaha xi nkúhu ngatitsun xi kits'ín Adan. At'ahq ngat'ahq ngatitsuhun nku ndq nkjin xutq k'ien, tunga ngat'ahq kjuandahq nku ndq, kui xi Jesucristo, nkjin xutq 'yún kisakúhu kjuandahq Ntianá ko ni xi tu kitsjáhá ra. **16** Ko ni xi tu kitsjáhá Ntianá najmi b'a joyaha xi nkúhu ni xi y'ahq ra ngatitsuhun Adan. Ngat'ahq nku ngatitsun xi kits'ín Adan, Ntianá kits'innijéhe ko b'a ts'ín já y'ejnajihin. Tunga qskahán ni nga kis'e nkjún ngatitsun, tu kitsjáhá Ntianá nga naxu kama xutq nginkun. **17** Ngat'ahq ngatitsun xi kits'ín nku ndq tsatéxuma ngabayoo, tunga ngat'ahq ní nku ndq, kui xi Jesucristo, incha k'úentu tfk'un ko kuatéxuma xutq xi ts'iinkjáihin kjuanda chánkahq Ntianá ko k'uaihi nga naxu kama nginkun.

18 Kui b'a maha, xi nkú ts'ín tu ngat'ahq nku ngatitsun xi kits'ín nku ndq já y'entujíhin ngayjee xutq, b'a ta ts'ín tu ngat'ahq nku ni nda xi kits'ín nku ndq naxu bichú ma ngayjee xutq nginkun Ntianá ko k'úentu tít'ün. **19** Xi nkú kama nga najmi kint'één nku ndq ko kui nga nkjin xutq tsichu maha xutq ngatitsun, b'a ta kama nga kint'één nku ndq ko kui nga nkjin xutq naxu kuchú maha nginkun Ntianá.

20 Ko ta j'ai s'ejná kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise tu xi sáha ngatitsuun, tunga nk'ie nga ja kisá ngatitsuun, 'yún kisá sa kjuandahq Ntianá. **21** At'ahq xi nkú ts'ín kis'ehe nga'yún ngatitsuun ko j'aiko kjuabayo, b'a ta ts'ín tjíhíng a'yún kjuandahq Ntianá, kui xi ts'ín nga naxu mahaná nginkun ko ts'ínk'íentu tít'ün sinná ngat'ahq ni xi kits'ín Ndq Ntianá Jesucristo.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ja tsayahqá ngatitsuun ko nga tintsubq tít'unkqá Cristo

6 Kui b'a maha, ¿nkú kuijihinná? ¿A tu nku n'enáhá ngatitsun tu xi 'yún s'ejná chji saha kjuandahq Ntianá? **2** ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! Ja tsayahqá ngatitsuun. ¿Nkú ts'ín kuijintsubqjin sahaná ngatitsuun? **3** ¿A najmi yanú ni xu'bí? Ngatenteé xi kisaténtájián Jesucristo nkuhú ja makqá ko nkuhú ja tsichu majihíin ngabayahqá. **4** Nk'ie nga kisaténtájián Cristo, b'a ts'ín tsayakohoná ko kis'eyanjikqá, tu xi kuijintsubq tít'ün tsetse ngáhaná xi nkú ts'ín Ntiaq Nq'miná kits'ínkjáiyahq Cristo ngabayoo nk'ie nga tsakúchji kjuachánkahq.

5 At'ahq tsa nkuhú tsichu makqá Cristo nk'ie nga k'ien, b'a ts'ín ta nkuhú kuchú makqá nga kj'uaíya ngáhaná xi nkú ts'ín jáiya ngáha ra ngabayoo. **6** Yaá nk'ie nga kisut'a kruukqá Cristo. Najmi b'a ta ts'ín tintsubqhaná xi nkúhu nk'ie. Ja tsatsun yjonintená xi tijñaqjihin ngatitsun tu xi najmi ta kuijñ'yál'éhen ra ngatitsuun. **7** At'ahq xi 'me, najmi ta tjín xi nkú ts'íhiñ ra ngatitsuun.

8 Tsa ja tsayakqá Cristo, ta s'ejinná nga ta kuijintsubq tít'unkqá. **9** Yaá nga Cristo jáiya ngáha ra ngabayoo ko najmi ta kuayá saha.

Najmi tə tjíhin rə nga'yún ngabayoo tsa nkú ts'lín saha. ¹⁰ At'ahq nk'ie nga k'ien Cristo, nkuhú niyá k'ihehen tə xi kikjexhín rə nga'yún xi tjíhin ngatitsuun. Ngat'a ts'e nga tijña tík'un, tijña tík'un xi nkú ts'ín mjehe Ntianá. ¹¹ Ko máha jun, b'q tə ts'ín n'enkjíntak'un nga ja tsayoho ngatitsuun kə tintsuba tík'un xi nkú ts'ín mjehe Ntianá, nga nkuhú makoo Jesucristo.

¹² Kui b'q maha, najmi tə 'baqintehé ruu ngatitsuun tsa kui xi kuatéxumahq yjonintenü xi mahq 'me, tsa kujinú'yá'óhoon nga n'oo ni xi mjehe yjonintenü. ¹³ Najmi tə ngatitsuun 'boho yjonintenü, tsa ni xi najmi nda n'oo. Tə sa ní Ntianá tjohon yjonuu, jun xi ja tsayo kə j'álya ngáhənūu ngabayoo. Tjohon yjonintenü Ntianá nk'ie nga n'oo ni xi naxu n'e. ¹⁴ Najmi tə kuatéxumahq ngatitsuun, q't'ahq najmi tə kjuatéxumoo tijñanehenü. Kjuandahq ní Ntianá tintsubankiu nd'qi.

B'i ts'ín tsakúa Pablo nk'ie nga najmi ta batéxumahaná ngatitsuun

¹⁵ Ei ni ma, ¿a n'eé ngatitsun, tsa najmi tə kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise tijñanehená, q't'ahq kjuandahq Ntianá tintsubankiá? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! ¹⁶ ¿A najmi yanú, tsa tjín xi n'ekjas'ohoon yjonuu nga kujinú'yá'óhoon xi nkúhu xutq musuhu, jun xi bichúmo xutq musuhu xi tínu'yá'óhoon? Tsa xutq musuhu ngatitsuun kamo, kuayó. Tunga tsa kujinú'yá'óhoon Ntianá, naxu kamo nginkun. ¹⁷ Jun xi kamo xutq musuhu ngatitsuun nistjin nk'ie, tunga nd'qi máb'achjíhi rə Ntianá nga tə sahá ngayjehe animanuú tínu'yá'óhoon én xi tsinchiyó, én xi kin'ekjas'ennuu. ¹⁸ Ja kamandoóho ngatitsuun kə tsichumo xutq musuhu ni xi naxu tjín.

¹⁹ Tíb'ejñá chubqayanuu ni xu'bí nga tinchjakonuu q't'ahq 'ni mankjinná nii. Nistjin nk'ie, ni xi chuntí nginkun Ntianá ko kjuach'onk'uun kin'ekjas'ohoon yjonintenü tə xi ch'on kin'ehenu. Xutq musuhu niu kamo, tunga nd'qi n'ekjas'on yjonintenü nga kamo xutq musuhu ni xi naxu tjín tə xi xutq xi ts'e Ntianá kamanhanu.

²⁰ Nk'ie nga kamo xutq musuhu ngatitsuun, kjin tintsuboho ni xi naxu tjín. ²¹ ¿Mí nihi xi kisakunuú nga kin'o ni xi kin'o nk'ie, ni xi tə subahá manuú nd'qi? Ngabaya y'ahq rə ni xi kin'o. ²² Tunga nd'qi ja kamandoóho ngatitsuun kə yjankihu Ntianá. Tísakunuú kjuaje xi tsjánu Ntianá tə xi kuintsuba tík'un síhinnu. ²³ At'ahq ngabayoo, kui xi chjíhi ngatitsuun, tunga Ntianá tə tsjáhá nga k'lúéntu tík'un sín xutq xi nkuhú mako Ndə Ntianá Jesucristo.

B'i ts'ín y'éjña chubqaya Pablo nga ja tsayahqá kjuatéxumoo

7 Jun já nts'e, tinchjakonuu jun xi yo kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise. ¿A najmi yanú nk'ie nga tjíntu tík'un sa xutq y'ahq

kjuatéxumoo? ²Xi nkúhu nku tachjuún xi tijñahq x'in, tjít'a kjuatéxumoo nga najmi tjíhin nga k'uéjña x'ihiñ. Tunga tsa kuyá x'ihiñ, kama ndqí ngáhqa rä yjoho kjuatéxumaha kjuabixoon. ³Kui nga tsa kj'qí ndqí k'úejñakoho nk'ie nga tijñha sa x'ihiñ, tibangane kjuabixahqan. Tunga tsa kuyá x'ihiñ, kama ndqí ngáhqa rä yjoho ni xi tjít'a kjuatéxumoo. Najmi tibangane kjuabixoon tsa kj'qí ndqí k'úejñako ngáha.

⁴B'q tå kamanuñ, já nts'enq. Xi ja k'ien najmi tå y'ahq rä kjuatéxumoo, ko jun ja tsayakoo Cristo nk'ie nga k'ien tu xi kj'qí xi kama ts'e ngáhnuñ. Xi j'áya ngáhqa rä ngabayoo, kui xi ts'enuu nd'qi. B'q ts'ín kama n'ehená ni xi ts'e Ntianá. ⁵Nk'ie nga kich'a saá qsunntee, ngatitsuñ kits'inxájin yjonintená. Ngatitsuñ kits'inchjén kjuatéxumoo nga kin'e mjeé ni xi najmi nda, ko kin'eé ni xi tjéhen rä ngabaya.

⁶Tunga nd'qi ja najmi tå kjuatéxumoo tijñanehená, q't'ahq ja tsayahqá kjuatéxuma xi kik'fét'a'yúnná nistjin nk'ie. Kui nga tñin'ehená ni xi mjehe Ntianá nd'qi xi nkú ts'ín tibakú niyá tsetsená Espirituñu Ntianá, najmi xi nkú ts'ín tsakú niyáná xujun xi kis'et'a nistjin nk'ie.

B'í ts'ín tsakúya Pablo xá xi tjíhin kjuatéxumahq Ntianá

⁷Ei ni ma, ¿nkú kuixiaán? ¿A kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise y'a ngatitsun? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! Tunga tsa najmi kis'ejña kjuatéxumoo, najmi kikie rä ni xi 'mihí ngatitsun. Najmi be tsa najmi nda tjín nk'ie nga ni xi tjíhin xuta kjuasíhiñ tsa najmi b'lí títsu kjuatéxumoo: "Najmi tu fasihin ni xi tjíhin xuta." ⁸Tunga ngatitsuhún kits'inchjén ni xi tjít'a kjuatéxumoo ko b'q ts'ín kinchjqhana nga jasíhiñ nkjin tíkjá ni xi najmi an ts'an. At'ahq tsa najmi tjín kjuatéxuma, najmi tjíhin nga'yún ngatitsuñ.

⁹Xi nkúhu an. Nk'ie nga najmi kjee s'ejñanena kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise, tsátejña tík'an. Tunga nk'ie nga kamankjinna ni xi tjít'a kjuatéxumoo, kisakú nga'yúhun ngatitsuñ, q's'qi tsaya.

¹⁰Kikie nga kjuatéxuma xi tjíhin nga ts'íñk'fíejña tík'unna, kui xi tu sahá kits'íñkjina ngabayoo. ¹¹At'ahq ngatitsuñ kits'inchjén ni xi tjít'a kjuatéxumoo tu xi ts'anqchqhana. B'q ts'ín kits'íñk'ienkohona ni xi tjít'a kjuatéxumoo.

¹²Jehé kjuatéxumoo, ko ni xi tjít'a kjuatéxumoo je ko naxu tñinchja ko nda. ¹³Tunga, ¿a ni xi ndoo xi kitsjána ngabaya? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! Ngatitsuñ ní kits'inchjén ni xi ndoo nga kitsjána ngabaya tu xi chqha nga kui xi ngatitsun. Ni xi tjít'a kjuatéxumoo tsakúchji nga tu xí 'yúhún ch'onk'un ngatitsuñ.

B'í ts'ín tsakúya Pablo ni xi ts'íhiñ ngatitsuñ

¹⁴Yaá nga kjuatéxumoo qjihin Espirituñu Ntianá tsitjuhu, tunga an qsunntee y'ahana. Ja ts'atsena ngatitsuñ ko an kama ndqí

musuhu. ¹⁵Najmi mankjinna ni xi ts'ian. At'ahq najmi ni xi mjena ts'ian. Tu sa ní ni xi najmi sasínna, kui nihi xi ts'ian. ¹⁶Tunga tsa ts'ian ni xi najmi mjena ts'ian, ni xi títs'ian títs'inkiékhona yjonqá nga nda kjuatéxumoo. ¹⁷Kui nga najmi tq an xi b'q ts'ihinna nga b'q ts'ian. Ngatitsun xi tíjñajin nína xi b'q ts'ín.

¹⁸Be nga xi nkú ts'ín y'ahana qsuntee, ndaha nku ni xi nda najmi tíjñajinna. At'ahq ndaha tsa mjena ts'ian ni xi nda, tunga najmi chukjuahána b'q ts'ian. ¹⁹Najmi ts'ian ni xi nda xi mjena ts'ian, tu sa ní ni ch'onk'un xi najmi mjena ts'ian. ²⁰Tsa ts'ian ni xi najmi mjena ts'ian, najmi tq an xi b'q títs'ihinna. Ngatitsun xi tíjñajin nína xi b'q títs'íun.

²¹Mankjinna ni xu'bí. Nk'ie nga mjena ts'ian ni xi nda, tu ni ch'onk'un xi tíjñajihínna bitjuchji. ²²Tsjo mahq anímangá kjuatéxumahq Ntianá, ²³tunga mankjhínna nga kj'qí kjuatéxuma títs'inxájin yjonintenq, kui xi kjuatéxumahq ngatitsuun. Kui xi kjánko kjuatéxuma xi tsjániyáhqa kjuankjintak'unna. F'akj'ániyéna ko ts'ín mana ndq nubqayáhqa.

²⁴¡Nimq rú ts'ihinna! ¿Yá xi kuásinkona tu xi kama ndqíhi ra yjoninte xu'bí xi títsjána ngabaya? ²⁵¡Tsjahq máb'achjíhi Ntianá! Ndq Ntianá Jesucristo kits'ín ndqína. Títs'inchjén kjuankjintak'unna nga tint'e'éhen kjuatéxumahq Ntianá, tunga xi nkúhu nku ndq, kjuatéxumahq ngatitsuun tint'e'éhen.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Espirituhu Ntianá ts'ínk'íentu tík'unna

8 Kui b'q maha, najmi tq chumi nihi tq n'enijéhe ra xuta xi nkuhú mako Cristo Jesu, ²qt'ahq Espirituhu Ntianá ts'ínk'íentu tík'unkoná Cristo Jesu ko tsjáná nku kjuatéxuma xi ts'ín ndqíná kjuatéxumahq ngatitsuun ko ngabayoo.

³Ni xi najmi kamahq kits'ín kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise qt'ahq qsuntee y'ahq ra xuta ko najmi kqmahq ts'íntjusun ni xi tjít'a, kui nihi xi kits'ín Ntianá nga kits'ín nibá Ntíhi. Ntíu kik'a yjoninte xi nkúhu yjoninte ngatitsuhun xuta tu xi y'échjíntjaihi ngatitsuun. B'q ts'ín kik'ojeennkihi Ntianá ngatitsun xi tíjñajihin xuta. ⁴B'q kits'ín Ntianá tu xi kuitjusuhun gjinná ni nda xi banki kjuatéxumoo, ná xi najmi tq tintsubqhaná xi nkú ts'ín mjehé yjonintená. Tintsubq nínáá xi nkú ts'ín mjehé Espirituhu Ntianá.

⁵At'ahq xi qsuntee y'ahq ra nga tjíntu, kui xi ni xi ts'e qsuntee ts'ínnkjink'un, tunga xi Espirituhu Ntianá y'ahq ra nga tjíntu, kui xi ni xi ts'e Espiritu ts'ínnkjink'un. ⁶Xi ni xi ts'e qsuntee ts'ínnkjink'un, kui xi kuayá, tunga xi ni xi ts'e Espirituhu Ntianá ts'ínnkjink'un, kui xi k'úentu tík'un ko s'ehe kjuayu. ⁷At'ahq xi ni xi ts'e qsuntee ts'ínnkjink'un, kui xi unkie Ntianá. Najmi tjíntunkí kjuatéxumahq

Ntíqaná kó najmi mahq tsa b'q incha ts'iín. ⁸Xi qsunntee y'ahq rä nga tjíntu, kui xi najmi mahq ts'ín ni xi tsjoho Ntíqaná.

⁹Tunga máha jun, ja najmi tq qsunntee y'ahqnuu nga tintsúboo. Espirituhu ní Ntíqaná y'anuu nga tintsúboo tsa kjuaxi nga kui xi tijñajinnuu. Xi najmi tijñajihin Espirituhu Jesucristo, kui xi najmi Jesucristo ts'ehe. ¹⁰Tunga tsa Cristo tijñajinnuu, tsuhu rä nga Espirituhu títs'ínk'íentu tík'unnuu kó ja nqxu tsichumo nginkun Ntíqaná, ndaha tsa ngatitsuun ja kits'ínk'ien yjonintenuu. ¹¹Tsa Espirituhu xi kits'ínk'áiyahq Jesu ngabayoo tijñajinnuu, tq kuihi xi kits'ínk'áiyahq Jesu tq ts'iínk'íentu tík'un yjonintenuu xi mahq 'me. B'q ts'iínkonuu Espirituhu Ntíqaná xi tijñajinnuu.

¹²Kui b'q maha, já nts'e, ja najmi tq tijínin tsa kuiintsúbqá xi nkúhu xutq xi ts'ín ni xi mjehe yjonintee. ¹³At'ahq tsa kuintsúboo xi nkúhu xutq xi ts'ín ni xi mjehe yjonintee, kuayó. Tunga tsa Espirituhu Ntíqaná n'ek'ienkohonu ni xi mjehe yjonintenuu, kuiintsúbqá tík'un.

¹⁴Ngayjee xi Espirituhu Ntíqaná bakú niyáhqa, kui xi ntíhi Ntíqaná. ¹⁵At'ahq Espiritu xi kin'ekjóhoon najmi kits'ín manuu xutq musuhu kjuqbinkjuun. Kits'ín ma nínuu Ntíhi Ntíqaná kó ts'ín nga: "Nq'mi ichí", k'úhiín Ntíqaná. ¹⁶Kui Espirituhu Ntíqaná nkuhú makó animqaná nga tsuya kixi nga ñá xi ntíhi Ntíqaná. ¹⁷Tsa ñá xi ntíhi Ntíqaná, tq sakúná ni xi ts'e. Jesucristo n'ekjáinkóho ni xi ts'e Ntíqaná. Tsa nd'qi títibtajáaán kjuqanima xi j'ajin, tq sakúná kjuqachánkahqá.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tichuyáhqá nístjin nga Ntíqaná ts'iín ma kikjinná ntíhi

¹⁸B'a mana nga najmi chumi nihi kjuq'un xi tíbená nistjin nd'qi tsa ch'qchubqökohoná kjuqachánkahqá Ntíqaná xi kama chjiná qskahan. ¹⁹Ngayjee ni xi kits'ínnda Ntíqaná tijinchá kuyá kó 'yún mjehe nga s'ejña chji yá xutqha xi ntíhi Ntíqaná. ²⁰At'ahq ni xi kamandoo najmi tq tijínin rä nga'yún xi kis'ehé nga tjuhun. Najmi kui kama mjehe nga b'q kamat'ain. Ntíq níná b'q ts'ín y'enda nga b'q kamat'ain. Tunga tq tíkuyahá rä ²¹ni xi kamandoo nistjin nga najmi tq kuatsúhun. Tíkuyahqá nk'ie nga kama ndáhi ch'á xi y'anji, nistjin nk'ie nga b'q ts'ín kama ndáhi xi nkú tsjo ts'ín kama ndáhi ntíhi Ntíqaná.

²²Yaá nga santaha nd'qi un tibehe ngayjee ni xi kits'ínnda Ntíqaná, xi nkúhu nku tqchjuún xi tsíhiñ ntí. ²³Ko ncjmi tu nku kui xi un tibehe. Tq un tíbená kó ñá. At'ahq ja tijñajinná Espirituhu Ntíqaná. Ja kik'q'í títjunná qjihin ngayjee ni xi n'ekjáhiín qskahan. Nkjún tibehe animqaná nga tichuyáhqá nistjin nga ts'iín ma kikjinná Ntíqaná ntíhi, nistjin nga n'ek'anki yjonintená.

²⁴At'ahq ja kin'ek'ankiná kó tichuyáhqá ni xi sakúná, tunga tsa ja kisuya ntsqá ni xi tichuyáhqá, najmi tq tichuyá saharaqá ni xu'bo. ¿At'ahq yá xi kuyáhqa ni xi ja tijñahqá? ²⁵Tunga tsa tichuyáhqá ni xi najmi kjee yaá, tijínin nga chuyáhqá santa nkúhu nga n'ekjáhiín.

26 Tq basinkoná Espirituhu Ntianá, qt'ahq najmi ndjá tjíntuyáná. Najmi yaá ni xi kuincháá, tunga Espirituhu ní Ntianá bankintjáiná. Nk'ie nga nchjantjai un'unna Espiritu nginkun Ntianá, najmi tjín én xi kuixínyahaná xi nkú tsu. **27** Ntianá xi be anímahq xuta, kui xi be mí xi mjehé ts'iín Espiritu. At'ahq xi nkú ts'ín mjehé Ntianá, b'a ts'ín banki Espiritu nga nchjantjai xuta xi Ntianá kikjáts'e.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín tjoná Ntianá

28 Yaá nga ngayjee ni xi mat'ain xuta xi incha ts'íntjo Ntianá, Ntianá ts'íncjhén niu ngandahq xuta xu'bo. Ntianahá j'ájihin xuta xu'bo qt'ahq b'a ts'ín kama mjehé. **29** At'ahq xuta xi kikie titjun Ntianá, tq y'énda titjun nga b'a ts'ín s'eyahq xi nkúhu Ntíhi, tu xi kui Ntí kámaha Ntí tjun qjihin já nts'e xi nkjin maha. **30** Ko xi y'énda titjun Ntianá, tq j'ájin. Ko xi j'ájin, tq kits'ín nga tsichu ma naxu nginkun. Ko xi kits'ín nga tsichu ma naxu nginkun, tq kitsjháq kjuqchánka.

31 Kui b'a maha, ¿nkú kuixín sahaná? Tsa Ntianá makoná, ¿yá xi ngujuqi kontrqná? **32** Kui xi ja y'éjña nga tu nkú tsjáhá Ntíhi. Kits'ínkjas'en Ntíhi nga kin'ek'ien ngandaná. Kui nga tsa kitsjáná Ntíhi, ¿nkú ts'ín najmi tq tsjáhaná ngayjee ni xi tjín?

33 ¿Yá xi kámahq ts'íink'anji je xuta xi Ntianá j'ájin? Ntianá kits'ín nga naxu xuta xi ts'e. **34** ¿Yá xi b'a kuitsu nga ngatitsun y'a? Cristo Jesu k'ien ko j'áifa ngáhq rä ngabayoo ko tijnat'ahq Ntianá nd'aqi nga titbankintjáiná. **35** Tjoho ná Cristo. ¿Yá xi kámahq kjé'aná kjuqtjoho? ¿A kjuanimá? ¿A kjuaboo? ¿A kjuau'unchoo? ¿A kjintío? ¿A tu ngat'aha nga x'aán? ¿A ni ch'onk'un xi mat'aán? ¿A rä ngahá n'ek'ienná? **36** B'a ma xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntianá:

Ngat'a ts'i tehente tintsubaqiin ngabayoo.

Xi nkúhu chutsankq xi n'ek'ien, b'a ts'ín basenjóo.

37 Tunga qjihin ngatentee ni xu'b'i xi kits'íntjoná tq ts'ín nga tu sahá 'yún n'e ngana saá. **38** At'ahq behé k'an nga najmi tjín xi kámahq kjé'aná kjuqtjoho Ntianá, ndaha tsa kuayáá ko ndaha tsa kuintsuba tík'aán, tq ndaha ntítsjee ko xi batéxuma ko xi tñihin ngal'yún, tq ndaha ni xi tíma nd'aqi ko xi káma qskahan, **39** tq ndaha ni xi nk'a ko xi nanku, tq ndaha nku ni xi kits'ínnada Ntianá. Najmi tjín xi kámahq kjé'aná kjuqtjoho Ntianá, kjuqtjo xi tsakúchjiná nga kitsjáná Ndq Ntianá Cristo Jesu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín Ntianá j'ájin xuta xi ntje judio tjehen rä

9 Cristo be nga kjuaxi ni xi tíxian. Najmi tib'anqchá. Ko Espiritu Santo b'a títsuna nga b'a tjín ni xi títs'ínkjihin k'an. **2** Tjín babana ko ixí tíneyahá tíma anímäna. **3** Tsa káma kai, mjena tsa santaha an káma nku

xi najmi nda nginkun Ntianá ko tsa kjin kúátejñahq Jesucristo, tsa tu ahá ni b'q ts'ín kama kúásinká já nts'é, kui xi ntjenq. ⁴Xi ntje Israel tjehen rä. Ntianá kits'ín ma ntíhi. Y'ejñqijihin ko tsakúchjihí kjuqchánkdhä. Ni y'léndako ntje cháhqa ko kitsjáhqa kjuqchéxumahq. Tsakúchjihí xi nkú ts'ín tjíhin nga ts'iíntsjohó ko kitsúya titjuhun ni xi tsjáhqa. ⁵Nkuhú ntje chá xi j'qjin Ntianá, yo nibahq rä xuta Israel ko qijihin xuto tsitjujin xi kits'ín niba Ntianá^b nk'ie nga kik'a yjoninte xi nkúhu xutq. Kui xi Ntia xi batéxumahq ngayjee ni xi tjín. Kan'etsjo tehentehe tu nkjéhé ni. B'q katuma.

⁶Tunga najmi j'a tiyahá éhen Ntianá. At'ahq najmi ngatentee xutq xi y'ahq rä ntjehé Israel, tsa kui xi xutq Israel kikjin. ⁷Ko najmi ngatentee xi y'ahq rä ntjehé Abraham, tsa kui xi ntí kikjihin Abraham. At'ahq Ntianá b'q kitsúhu Abraham: "Ntje xi s'ehi Isaac nibahq rä." ⁸Kui xi tsuhu rä nga najmi ntí xi kis'ehé Abraham xi nkú ts'ín s'ená ntí, tsa kui xi ntíhi Ntianá. Ntí xi kis'e níhi xi nkú ts'ín kitsúya titjuhun Ntianá, kui xi kits'íncjihíhi nga kui xi ntjehe Abraham. ⁹At'ahq kui én xu'bí xi kitsúya titjuhun Ntianá Abraham: "Núni xi nkú ma nistjin xu'bí kuakuchjihíhi nga'yúnna. Nku ntíx'in s'ejnähq Sarq."

¹⁰Ko najmi tu nku ni xu'bí kama. B'q ta kamat'ain Rebeca nk'ie nga y'a ntí'yun. Kui xi kama chjuúhun Isaac xi ta ntje cháhqa xuta Israel. ¹¹Ntianá kinchjako titjuhun Rebeca nga kinchjanjmíyahá ntíhi nk'ie nga najmi kjee tsin ko najmi kjee ts'ín ni xi nda ko a rä ni xi ch'onk'un, tu xi kuitjusuhun ni xi y'enda titjuhun Ntianá nga j'ájin ntí xi kama mjehé. At'ahq Ntianá f'ájin xutq xi mjehé, najmi f'ájin tu ngat'ahq ni nda xi ts'ín xutq. ¹²Kui nga b'q kitsúhu rä Rebeca: "Ntí xi tjun tsíun, musuhu ntí xi tsjénkiu kama." ¹³Xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntianá nga b'í titstu: "Tjo kits'ian Jacob ko kits'in unkie Esau."

¹⁴Kui b'q maha, ¿nkú kuixíhinná? ¿A ts'ín Ntianá ni xi najmi naxu tjín? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehé! ¹⁵At'ahq b'q kitsúhu Moise: "Kama nimqana xi mjená nga kama nimqana, ko kuase nimqahq xi mjená nga kuase nimqahq." ¹⁶Kui b'q maha, najmi ngat'ahq tsa ni xi mjená ko tsa ni nda xi tín'eé, tsa kui kjuqha nga nda ts'ínkohoná Ntianá. Nda ní ts'ínkóná qt'ahq ma nimqahq ñá. ¹⁷At'ahq b'í ts'ín tjít'a má nga b'q kitsú Ntianá nga kinchjako ndq faraon: "Kitsja xáha tu xi kuakuchjihina nga'yúnna ko tu xi chahana nga ngúsuhun qsunntee." ¹⁸Kui b'q maha, Ntianá ma nimqahq rä xi mjehé nga kama nimqahq ko ts'ín ndjá animqahq xi mjehé nga ts'íín ndjá animqahq.

B'í ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín Ntianá bakúchji kjuqkjahqan ko kjuqtsentahq

¹⁹Kutsa b'qahá kuixínní: "¿Mí nihi xi ts'ínnijéhená Ntianá yo ni ma? At'ahq, ¿yá xi ma fi kontrahq ni xi mjehé Ntianá?"

^b 9.5 "Xi kits'ín nibá Ntianá" tsuhu rä "Cristo".

20 ¿Yáhá ni ji ndq, tsa kuiinchíhi kuentq Ntianá? Nku ndjií najmi ma: “¿Á b'q n'e kin'endahaní?”, tsa kuitsuhu xi kits'ínndahq. **21** ¿A najmi tjihín rq kixi ndq xi ts'ínnda ndiú nga ts'iínko nintee xi nkú ts'ín mjehe? Tq kuihi nintee kama ts'iínndakó nku ndjií xi sasíñna tsjo ko nku xi n'echjén tehente.

22 Ntianá mjehe nga kuaqkúchji kjuakjahan ko nga k'uejña chji nga'yúhun. Tunga títs'ín chukjuqha ko títs'íntsentakó xutq xi nibajennehe kjuakjahan, kui xi xá n'ekjehe. **23** B'q títs'ín Ntianá tu xi chqha rq xi nkú ts'ín chánka kjuachánka xi tjinkohó xutq xi tíma nimahq, xutq xi ja y'enda titjun nga tsjáhq kjuachánkahq.

24 Ná xutq xu'bo. Ntianá j'ájinná najmi tu nku qjihin xutq xi ntje judio tjehen rq, tu sa ní ko tq qjihin xi najmi ntje judio tjehen rq. **25** B'q kama xi nkú ts'ín y'ét'a éhen Ntianá ndq profetq Osea nga b'i títsu:

Xutq xi najmi xutqanq, kui xi ts'in ma xutqanq.

Ko xi najmi kits'intjá, kui xi ts'intjá.

26 Ko xi má nga b'q kik'ihiñ xutq:

“Jun xi najmi xutqanq mahantu”,

b'q k'túiñ nga kui xi ntíhi Ntianá xi tijña tik'uun.

27 Ko b'q tq kitsú ndq profetq Isaiq nga kinchjanijmíyaha xutq Israel: “Ndaha tsa b'q ts'ín nkjin maha xutq Israel xi nkú joyaha tsumí xi tijindai ntáchak'uun, tunga tu chubahá xi n'ek'aniki. **28** At'aha ja ts'iintjusun xatí Ntianá ni xi kitsú nga kama nga ngúsuhan asuntee.” **29** Xi nkú nga tq kitsú titjun Isaiq nk'ie nga b'lí kitsú:

Tsa najmi y'ejña saná ntje Ntianá xi tjihin nga'yún,

ja rq b'q tq kamat'aán tsakai xi nkúhu xutq Sodoma

ko tsichu ma rqá tsakai xi nkúhu xutq Gomorra.

B'i ts'ín tsakúa Pablo yá xi naxu bichú ma nginkun Ntianá

30 Kui b'q maha, ¿nkú kuixíhinná? Xutq xi najmi ntje judio tjehen rq, xi najmi tsangisjai nga naxu k'úentu nginkun Ntianá, kui xi naxu tsichu ma nginkun Ntianá. Kis'ejihin Ntianá, kui nga naxu tsichu maha. **31** Tunga máha xutq xi ntje judio tjehen rq, incha tsangisjái nga ts'iintjusun kjuqtéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise, tu xi b'q ts'ín naxu k'úentuhu nginkun Ntianá, tunga najmi tsichukjuqha rq.

32 ¿Á b'q kamaha? At'aha najmi tsangisjái nga naxu k'úentu nginkun Ntianá xi nkúhu xutq xi s'ejihin Ntianá. Tu sa ní incha kama mjehe nga ts'iintjusun ni xi tjít'a kjuqtéxumoo tu xi b'q ts'ín naxu kuichú maha kai. Incha kisaténki ndjio xi saténki xutq. **33** B'q kama xi nkú ts'ín tjít'a:

An k'uejñá nanki Sion nku ndjio xi saténki xutq,
nku naxi xi ts'iínxuntuhu.

Tunga xi s'ejihin xi ts'in nibá,
kui xi najmi sákúhu kjuasuba.

10 Jun já nts'e, nk'ie nga nchjaká Ntianá, bankintjá xutq Israel,
at'ahq mjena nga n'ek'aniki. ² At'ahq kama xínya nga kui xi
yún tijincha bangisjai ni xi ts'e Ntianá, tunga najmi incha mankjihín
ra xi nkú ts'ín tijin nga incha ts'iín. ³ Najmi kamankjihin nga Ntianá
tu tsjáhá ra xutq xi s'ejihin nga naxu kama. Tu sa ní kuenta ts'e
suba incha tsangisjai xi nkú ts'ín naxu kuichú ma nginkun Ntianá.
Najmi kits'ín nimakjuá yjoho tsa ts'iinkjáhín nga Ntianá tu tsjáhá
ra xutq nga naxu kama nginkun. ⁴ At'ahq tsichutjusun kjuatéxuma
xi kin'ekjas'ehen Moise nk'ie nga j'ai Cristo, tu xi naxu kuichú maha
nginkun Ntianá ngayjee xi s'ejihin.

**B'í ts'ín tsakuya Pablo nk'ie nga ngayjee xutq xi
s'ejihin Ntianá naxu bichú ma nginkun Ntianá**

⁵ B'í ts'ín y'ét'a Moise xi nkú ts'ín naxu bichú maha xutq xi
ts'íntjusun kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise. B'í kitsú: "Xi
ts'íntjusun ni xi tjít'a kjuatéxumoo, ngat'ahq kjuatéxumoo sákúhu
ra nga k'úejná tik'un." ⁶ Tunga b'ihí ts'ín y'ét'a ngá xi nkú ts'ín naxu
bichú maha xutq xi s'ejihin Ntianá: "Najmi tu b'í ts'ín n'enkjíntak'uin:
¿Yá xi ngjuainji ndjiojmi jáñ?" Tsuhu ra éin tsa n'e nibájen xi ts'iín
niba Ntianá ngajoho. ⁷ Ko b'í tā kitsú ya: "Ko najmi tu b'í ts'ín
n'enkjíntak'uin: ¿Yá xi ngjuai kinte t'anankiu?" Tsuhu ra éin tsa
chjúsíntjen xi ts'iín niba Ntianá ngajoho qjihin xutq k'iēn. ⁸ B'í kitsú
Moise: "Tíjnat'a tiñahi éhen Ntianá, tsu'bai ko animahi tíjnat'a." Kui
éin xi tib'enijmíi nd'qi, én xi tsu nga xutq tijin nga s'ejihin Ntianá.

⁹ At'ahq tsa tsu'bai kuitjuhu nga n'ekiei yjohi nga Jesu xi Ndq
Ntianá, ko tsa ngayjehe animahi s'ejihin nga Ntianá kits'ínkjáiya
ngáha ra Jesu ngabayoo, n'ek'anikihi. ¹⁰ At'ahq qjin animahq ní xutq
nibáha ra nga s'ejihin Ntianá, tu xi naxu bichú maha. Ko ts'a bitjuhu
nga b'q tsu nga Jesu xi Ndq Ntianá, tu xi n'ek'anikihi.

¹¹ B'í ts'ín tjít'a éhen Ntianá: "Xi s'ejihin Ntianá najmi sákúhu
kjuasuba." ¹² At'ahq nkuhú chasehe ra xutq xi ntje judio tjehen ra ko xi
najmi ntje judio tjehen ra. At'ahq nkuhú maha Ndq Ntianá ngayjee xutq
ko tsjáha ngayjee xi kuiinchjakohó kjuanchiná xi tijin. ¹³ At'ahq b'í ts'ín
tjít'a: "N'ek'aniki ngayjee xi ts'iinkjáhín nga kui xi Ndq Ntianá."

¹⁴ Tunga xutq xi najmi kjee s'ejihin, ¿nkú ts'ín ts'iinkjáhín ra
nga kui xi Ndq Ntianá? ¿Nkú ts'ín s'ejihin ra xi najmi kjee nt'é yáha
kui? ¿Nkú ts'ín kuint'he tsa najmi tjín xi k'úenijmíhi? ¹⁵ ¿Nkú ts'ín
k'úenijmíhi xutq tsa najmi s'et'a xáha nga k'úenijmí? At'ahq b'í ts'ín
tjít'a: "Á b'q tsjo tijin nga flaik'úhunná xi b'enijmíná én nda tsu."

¹⁶ Tunga najmi ngayjeehé xutq Israel kits'ínsihin én nda tsuhu
Ntianá. B'í kitsú Isaiq: "Ji Ntia, ¿yá xi kis'ejihin én xi y'enijmí?" ¹⁷ Kui

b'q maha, s'ejinná Ntianá nk'ie nga nu'yáá éhen, kó nu'yáá éen nk'ie nga s'enijmíná Jesucristo. ¹⁸Tunga b'ahá xian: ¿A najmi kinu'yáhá éen? Johon, kinu'yá. At'ahq b'i ts'ín tjít'a:

Nga ngusuun qsuntee kinu'yá ntahq,
santaha má fekuhú qsuntee tsichu éhen.

¹⁹Ko b'i tą xin ya: ¿A najmi incha kikiehé xuta Israel ni xu'bi? Tjun Moise b'i ts'ín y'ét'a éhen Ntianá:

An ts'ian nga jun kama xintak'un
xi tu a xutahá,
ko ts'ian nga n'ekjankoo
xi najmi chumi nihi xi mankjhín.

²⁰Ko askahan kama k'un Isaiq nga b'i tą ts'ín y'ét'a éhen Ntianá:
Xi najmi tsangisjaina, kui xi kisakúhú an,
ko xi najmi kingjásjaiyana, kui xi tsakuchjíhi yjoná.

²¹Ngat'a ts'e xuta Israel b'i ts'ín tjít'a: "Nku nistjin ntanta kik'ana nga kingjentéhe ntsq nku naxinantá xi najmi nt'élén kó si."

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tą tjín qjihin xuta xi ntje judio tjeheñ rą xi ja ts'aniki

11 Kui nga b'q xihinna, ¿a kits'ín t'axíhín Ntianá xutahq?
¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! At'ahq tą nda Israel ná, ntjehe Abraham. Ntje cháná Benjamin y'ahana. ²Najmi y'éjña t'axín Ntianá xutq xi ts'e xi j'ájin titjun. ¿A najmi yanú xi nkú ts'ín tjít'a xujun éhen Ntianá má nga nda profeta Eliq kinchjako Ntianá ko tsatéjéne xuta Israel? B'i ts'ín tjít'a: ³"Ji Ntia, ja kits'ínk'ien xuta xu'bi já profeta xi ts'i ko ja kits'ínkatsún nqchan chjehi. Tu nkuhú an tíjña sa. Ta incha mjehé tą ts'iínk'ienna." ⁴Tunga b'ahá kitsú Ntianá: "Ja kits'in ts'an yatu mii já xi najmi tsasinkúnch'int'ahq ntia Baal."

⁵B'q tą tíma nistjin nd'qi. Tu ngat'ahq kjuandahq Ntianá tjíntu sa chuba xuta xi Ntianá j'ájin. ⁶Tsa tu ngat'ahq kjuandahq Ntianá kichj'ajihin xutq, tsuhú rą nga najmi kichj'ajin tu ngat'ahq ni nda xi incha kits'ín. At'ahq tsa tu ngat'ahq ni nda xi incha kits'ín xuta kichj'ajihin, kjuandahq Ntianá najmi tą chjihí rą ma.

⁷Kui b'q maha, ¿mí nihi xi kama? Najmi kisakúhú ni xi tsangisjái xuta Israel. Xi j'ájin ní Ntianá, kui ní xi kisakúhú niu. Xingisoo kama ndjá anímahq. ⁸B'q kama xi nkú ts'ín tjít'a: "Ntianá kitsjáhá xuta xu'bo kjuankjintak'un tiya, tunkun xi najmi skuekoho kó tjabaxínñu xi najmi kuint'ékoho santaha nistjin nd'qi."

⁹Ko b'i tą kitsú ya David:

Kasaténkiko s'íhi xuta xu'bo,
ta kuihi kats'índyajchihin ko kats'ínk'íechjíhi.

¹⁰Incha katuma ką tu xi najmi tą skuehe,
ko musu incha katuma sín.

**B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tə n'ek'an ki
xuta xi najmi ntje judio tjehēn rə**

¹¹Kui nga b'q xihinna, ḡa tu niyá kis'entuhú xuta Israel nk'ie nga kisaténki? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! B'i ní kama. Tu ngat'ahq nga najmi kint'él'éhen Ntianá xuta Israel, kui nga j'aihi rə én xi ts'iink'ankihí xuta xi najmi ntje Israel tjehēn rə, tu xi b'q ts'ín kama xintak'uhun xuta Israel. ¹²Tsa tu ngat'ahq nga najmi kint'él'éhen Ntianá xuta Israel, tsa kui ngat'oo kisakúhu rə kjuanchináhqa Ntianá xuta xi tjín qsuntee, ko nk'ie nga kisaténki Israel kisakúhu kjuanchináhqa Ntianá xuta xi najmi ntje Israel tjehēn rə, ḡnkú sa kama nk'ie nga sakú ngáhqa rə xuta Israel qnte xi ts'e nginkun Ntianá?

¹³Tínhjakonuu jun xi najmi ntje Israel tjehennuu. Ntianá kits'ín mana ndq postruhu xuta xi najmi ntje Israel tjehēn rə ko xinya kjuachánkahq xánq. ¹⁴B'q ts'ian tsa tu ahá ni ngat'anuu kama xintak'uhun ntjenq, tsa tu xi b'q ts'ín n'ek'an kihi k'ua. ¹⁵At'ahq kisakúhu kjuajyu nginkun Ntianá xuta xi tjín qsuntee nk'ie nga kin'e t'axín xuta Israel. Kui nga, ḡnkú sa kama nk'ie nga n'ekjáiñ ngáhqa rə? Sakú ngáhqa rə nga k'uéntu tík'un xuta k'ien.

¹⁶Tsa tsje nginkun Ntianá nq'yū xi n'endakoho ninkuon chje xi 'bqi tjuhun Ntianá, tsuhu rə nga tə tsje ngayjee nq'yū ninkuon. Tsa tsje nginkun Ntianá kjamqha nku yá, tsuhu rə nga tə tsje tjiaha.

¹⁷Xuta Israel, kui xi nkú joyaha tjia xi kitit'áhqa nku yá olibo, ko ji xi nkú joyaha tjiaha yá olibo jná. Tunga jihí kis'et'ai qntehe tjia xi kitit'oo ko kisakút'aihi kjuatík'un xi tijñajin kjamqha yá olibo xi ndoo. ¹⁸Tunga najmi tu nk'ahá n'esjei yjohi, tsa b'q kuijín nga ji xi 'yún nda sai nga tjia xi kitit'oo. Tsa mjehi nk'a n'esjei yjohi, tu sahá n'ekj'áitsjein nga kjamqha yoo y'aha ri. Najmi ji xi kich'ai kjamo.

¹⁹Kutsa b'qha kuijín: "Tu xi an s'et'ahana qntehe yoo, kui nga kitit'áha." ²⁰B'q tjín. Tunga kitit'áhá at'ahq najmi kis'ejihin Ntianá, ko ji ndjá tisinjñai nd'qi at'ahq s'ejihin. Kui nga najmi tu n'enkjíntak'uhunni tsa ji xi 'yún nda sai. Tu sa ní tijkjúin Ntianá.

²¹At'ahq tsa Ntianá najmi kits'ínndyjat'ahq tjia xi ndahq yá olibo, ḡa tu kjehé ji ts'iíndyjat'ahi nga tu kisut'aní yoo?

²²Chasei xi nkú ts'ín nda ko ndjá ts'índo Ntianá xuta. Ndjá kits'índo xi kisaténki ko ji nda kits'índo. Ko nda ts'iíndo tsa tu nku kuinchunjínni kjuandahq. Tunga tsa najmi b'q n'e, ko tə ji kuijchát'ahi. ²³Ko tə xuta Israel, tsa ngjuakj'áhqa rə animqha ko s'ejihin Ntianá, k'ua ngáhqa rə qnte xi ts'e. At'ahq tjihin nq'yún Ntianá nga tsjá ngáhqa rə qnte xi ts'e xuta Israel qjihin yá olibo. ²⁴At'ahq ji xi nkú joyaha tjiaha yá olibo jná tu kis'et'aní qntehe yá olibo xi ndoo. Kui b'q maha, ḡa najmi kqmahá k'ua ngáhqa rə xuta Israel qntehe? At'ahq kui xi tjia xi ndoo.

**B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kama
nimqha Ntianá ngayjee xuta**

25 Jun já nts'e, mjena nga choo nku ni xi y'éjñā 'ma Ntianá, tu xi najmi nk'a n'esjehenu yjonuu. K'ua xi tjín qjihin xuta Israel kama ndjá animqha. B'a kama santa nkúhu nga sqkúntehe nginkun Ntianá ngayjee xuta xi najmi ntje Israel tjeheen ra. Kui xi tjihin nga n'ek'anki. **26** Nk'ie nga ja b'a kama, ta n'ek'anki ngayjee xuta Israel. Xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntianá:

Nanki Sion níbaha xi ts'iink'anki xutqaná,
kui xi kjéxihin kjuach'onk'uhun ntjehe Jacob.

27 Kui nii xi y'endákq xutqaná nga ts'ian,
nk'ie nga ja kjexián ngatitsuhun.

28 Najmi mjehe xuta Israel én nda tsuhu Ntianá. Ngandanuu xuta kontrahq Ntianá tsichu ma. Tunga tjojó rä Ntianá xuta Israel tu ngat'ahq nga Ntianá j'ájin ntje cháhq. **29** At'ahq najmi kje'á Ntianá ni xi tsjá ko tq ndaha najmi ts'ín t'axín xuta xi j'ájin.

30 Nistjin nk'ie, najmi kinu'yá'hoon Ntianá, tunga tibase nimqhánuu nd'qi tu ngat'ahq nga najmi kint'élén xuta Israel. **31** Ko santaha nistjin nd'qi najmi tínt'élén xuta Israel, tu xi ta chqse nimqha rä tu ngat'ahq nga jun kichase nimqanuu. **32** B'i tjihin rä nii. Ndaha nku xuta xi tjín najmi nt'él'éhen Ntianá. Ntianá y'éjñahq xuta nga najmi kint'élén, tu xi nkuhú nga kama nimqha rä ngayjee.

B'i ts'ín kits'íntsjoho Pablo Ntianá

33 ¡Á b'a nkjún ts'ín chánkaha kjuanchináhq Ntianá! ¡Á b'a nkjún ts'ín nqank ts'ínnkjink'uhun ko á b'a nkjún ts'ín tsehe kjuankjintak'uhun! Najmi tjín xi mankjhíñ ni xi ts'ín Ntianá ko najmi ch'a mahq tsuya á b'a ts'íhn.

34 At'ahq, ¿yá xi be xi nkú ts'ín ts'ínnkjink'un Ntianá?
¿Yá xi kitsúyahq ni xi tjihin nga ts'iín?

35 ¿Yá xi kits'íncienyahq tsa mí nihi,
tu xi Ntianá tjihin nga ts'iink'óya ngáhq ra?

36 At'ahq Ntianá kits'ínnda ngayjee ni xi tjín. Ngat'ahq ko nga tsjoho tjihin niu. ¡N'ekié yjoná nga tjihin kjuachánka Ntianá tu nkjéhé ni!
B'a katuma.

**B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín
tintsubqá nd'qi nga ja yjankiá Cristo**

12 Kui b'a maha, já nts'e, qt'ahq tibase nimqaná Ntianá, kui nga tibankihinuu nga ngayjehe tak'un n'etsjohoo Ntianá, nga n'ekjas'hoon yjonuu xi nkú joyaha nku chje tít'un xi tsje ko xi sasíhin Ntianá. **2** Najmi tu bintsubqo xi nkú ts'ín tjíntu xuta

qsunntee. Tu sa ní n'ek'óntjaiyo yjonuu xi nkú ts'ín Ntianá títs'ín tsetse kjuankjintak'unnu, tu xi b'q ts'ín kámankjihinnu ni xi mjehe Ntianá, ni xi nda, xi sasihin kó xi ja nda tsichu ma.

³Nga nkunkú jun tinchjakonu, qta'ha Ntianá kitsjána kjuandaha. Najmi tu nk'a n'esjo yjonuu. Nkú ní ts'ín tjíyanuu. B'q ts'ín n'esjo yjonuu xi nkú ts'ín kitsjánu Ntianá nga s'ejinnu. ⁴At'ahá xi nkú ts'ín nkjin tikká maha ni xi y'ahá yjonintená kó xi nkú ts'ín kj'qí kj'qí xá xi kik'ahí nga nkunkú, ⁵b'q ta joyaha ná. Nkjin mahaná tunga nkuhú yjoninte kamakqá Cristo. Nga nkunkáá kich'aá xinkia.

⁶Kj'qí kj'qí ni xi maná n'eé. Kui kjuanda xi kitsjáná Ntianá nga nkunkáá. Xi Ntianá kitsjáha éhen tu xi ts'iinkjas'hen, kui xi katsúya éhen Ntianá xi nkú ts'ín kik'ahí nga s'ejihin. ⁷Xi kik'ahí nga kuaqinko xutq, kui xi katasinko xutq. Xi kik'ahí nga kuaqkuya, kui xi katakuya. ⁸Xi kik'ahí nga tsjá nga'yún, kui xi katsjá nga'yún. Xi kik'ahí nga tsjá toon, kui xi ngayjehe animqha katsjá toon. Xi kik'ahí nga tsjén titjun, kui xi kixi katjiko xáha. Xi kik'ahí nga kuase nimqha xutq, kui xi tsjo kat'ehé nga b'q kats'ín.

B'i ts'ín tsakúa Pablo nk'ie nga kjuatjo tíñajinná

⁹N'etjó kjuaxi xinkiu. Najmi tu n'esiuhyun ni xi ch'onk'un. Ni xi nda ch'q ntsja ntsjon. ¹⁰B'i ngján n'etjó xinkiu xi nkú ts'ín tjoho xinkjín xi nts'e maha, qta'ha nts'ohó mahauu xinkiu. 'Yún chankjún so xinkiu. ¹¹Kixi n'oo ni xi tím'o kó najmi tu n'ets'o. Tu xi tsjohó kat'ehé animqnuu nga n'oo ni xi mjehe Ndq Ntianá. ¹²Tsjo kat'enuu nga chuyohoo ni xi tsjánuu Ntianá. N'echukjuo kjuat'un xi týo. Najmi tu n'ekj'ajiuu nga chubakoo Ntianá. ¹³Tjohoón ni xi ndyjat'ahá xutq xi yjanki Ntianá kó nda n'ekjóhoón xi kuichuk'unnu.

¹⁴Chubantjo xutq xi tjennki unkienuu. B'q t'ihiun Ntianá nga nda kats'ínkoho. Najmi tu ni xi najmi nda binchinó nga kámat'ain. ¹⁵Tsjo kat'ekonu xi tsjo tjíhin. Ch'íko xi tikkintá. ¹⁶B'i ngján nda chasoho xinkiu. Najmi tu nk'a katumauu yjonuu. Tu sa ní nda chasoho xutq x'qn. Najmi tu xutq nkjink'un n'e ma suboo yjonuu.

¹⁷Najmi tu ch'on n'ohoo xi ch'on títs'ínnu. Chasé nínú xi nkú ts'ín nda káma n'ohoo ngayjee xutq. ¹⁸Tsa káma, tsa qya ntsoo tijna, kas'ekonu kjuajyu ngayjee xutq. ¹⁹Já nts'enq, najmi tu n'e ngajoyo ni xi tím'enuu. Aya ntsja ní Ntianá t'ejñayo xi b'q títs'íun. At'ahá b'i ts'ín tjít'a éhen Ntianá: "Ahán xi k'usajé chjíá, an xi tsjahá chjíhi. B'q títsu Ntianá." ²⁰B'i ta ts'ín tjít'a ya: "Tsa tíma bjoho ndq kontrahi, tjeihin ni xi kjine. Tsa tíma xintáha, tjeihin ntá xi k'úí. At'ahá tsa b'q n'ei, tu ni xí káma subahá rä ndq kontrahi." ²¹Najmi tu 'baitei tsa kjuach'onk'uun xi ts'iín nganqhi. Tu sa ní ni xi nda n'ei. B'q ts'ín n'e nganqha ri ni ch'onk'uun.

**B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tjihin
nga chankjún xi batéxuma**

13 Ngayjee xutq tjihin nga kuint'é'éhen xi batéxuma. At'ahq xá xi tjihin xi batéxuma nginkun Ntiqná nibáhq ra. Ntiqná y'éjña xóo. ²Kui nga xi fi kontraq ra xi batéxuma, kui xi tífi kontraq ni xi ja y'éjña Ntiqná. Ko xi b'q títs'ín, taq kuihi tibangisjai suba nga n'ekokjuqha.

³At'ahq já xi batéxumoo najmi tjíntu tsa tu xi ndjá ts'ínkoho xutq xi nda ni xi títs'ín. Xutq xi najmi nda ni xi títs'ín, kui xi b'q kats'íhin. ¿A mjehi nga najmi ndjá ts'íinkohi já xi batéxumoo? Tsa b'q, nda n'eí, ko nda ts'ín kuaqsehi já xi batéxumoo. ⁴At'ahq ngandahi ní títs'ínxat'ahq ra jóo Ntiqná. Tunga tsa ni xi najmi nda tín'eí, tjihin nga kuinkjúin tu ngat'ahq ni xi ts'íinkohi jóo. At'ahq najmi tu a tjihin xá jóo. Ntiq níná títs'ínxat'ahq tu xi ts'íink'íechjíhi ko ts'íinkokjuqha xi ch'on títs'ín. ⁵Kui nga tjihin nga kuinn'yé'léhen raq já xi batéxumoo, najmi tu ngat'ahq ni tsa ts'íink'íechjíná ni xi n'eé. B'q ní n'eé tu xi je s'eyaha kjuaqnkjintak'unná nginkun Ntiqná.

⁶Kui kjuqha nga b'echjíhinu ni xi f'áchjínu já xi tjihin xá, qt'ahq kui xi tíincha ts'ínxat'ahq Ntiqná. Xáhq tíincha ts'ín. ⁷Tjohoon ni xi kanéhe nga nkúnkú jóo. T'echjíhuu xi f'áchjíntjai ni xi tjínnu ko xi f'áchjíntjai ch'á nga ts'ínxat'ahq já Roma. Chankjún xi nkú ts'ín tjihin nga chankjún, ko nda n'esiuhuun xi nkú ts'ín tjihin nga nda n'esihin.

**B'i ts'ín tsakúya Pablo mí kjuqha
nga n'etjóhoná xinkiu**

⁸Najmi tu chumi nihi xi katsjennu. Tjohoon kjuatjo xinkiu. At'ahq xi tjoho xinkjín, kui xi títs'íntjusun ngayjee kjuattéxumahq Ntiqná. ⁹B'i ts'ín tjít'a kjuattéxumoo: "Najmi tu ch'at'aihi chjíhin. Najmi tu n'ek'iein animqa. Najmi tu n'eí ndyjé. Najmi tu fasihin ni xi tjihin xutq." Kui kjuattéxumoo ko ngayjee kjuattéxuma xingisoo nkuhú bichú majihin kjuattéxuma xubi: "N'etjói xutqhi xi nkú ts'ín toji yoji." ¹⁰Xi tjoho xinkjín, kui xi najmi ch'on títs'íhin. Kui nga bichútjusuhun kjuattéxumoo ajihin xutq xi tjihin ra kjuatjo.

¹¹B'q n'oo qt'ahq yo nistjin xi kichl'aá ndqi. Ja chubaqha nga n'ekj'áhqá yjoná nga kuintsubqa ndaá. Ja 'yún chuba ndyjahq ndqi nk'ie nga Ntiqná ts'íink'ankiná. Najmi b'q taq tjín ndyjahq ra xi nkúhu nk'ie nga kis'ejinná. ¹²Ja ma kuichúhú chubqu. Najmi taq n'ehená ngatitsun, qtahq nk'ie nga ngatitsun n'eé, b'q joyaha xi nkúhu tsa má jyuun tintsubqa. Ni xi nda n'eé. Kui xi b'q taq joyaha xi nkúhu tsa má ndzjen tintsubqa. K'úéndaá yjoná tu xi kuinmajihinná má ndzjeen.

¹³Kixi tankínkqá yjoná xi nkúhu xutq xi tjíma nga nistjiun. Najmi kuintsubqa tsa tu xi s'ihina ko chineé. Najmi tjihin nga

chubq súntukonáá xinkiá ko tsa n'ejnu n'et'aá. Ko tq ndaha najmi tu bixkankaqá xinkiá ko tsa kama xin k'aán ni xi tjihin. ¹⁴Tu sa ní tinungjiun yjonuu Ndq Ntianá Jesucristo ko najmi tu n'enkjintak'un xi nkú ts'ín n'ehenu ni xi mjehe yjoninte ngatitsuun.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi tjihin nga n'ek'anjiá je xinkiá

14 Nda n'ekjóhon xi najmi ndjá síjñajin xi nkú ts'ín s'ejinná, ko najmi tu b'esikoo ngat'ahq xi nkú ts'ín ts'ínnkjink'un. ²Tjín xi b'q ts'ín s'ejihin nga ma kjine tu mí nichinehé ni, ko tjín ngá xi najmi ndjá síjñajin xi nkú ts'ín s'ejinná kui nga tu xkaghá kjinehe. ³Xi kjine tu mí nichinehé ni najmi tjihin nga ch'on ts'ín kuqsehe xi b'éch'oho yjoho ni xi kjine. Ko xi b'éch'oho yjoho ni xi kjine najmi tjihin nga ts'íink'anji je xi kjine tu mí nichinehé ni. B'i incha kats'ín qt'ahq Ntianá ja kits'ínkjáshin nga joo. ⁴¿Yáha ji xi tín'ek'anjihinni je ndq musuhu xi kj'aí? Tsa ndjá síjña ndq musu ko tsa tísaténki, Ndq Ntiaqá kjinehe ni xu'bó. Tunga ndjáhá kuqasijna, qt'ahq tjihin nga'yún Ndq Ntianá nga ndjá ts'íinkasijñaha.

⁵Tjín xi b'q maha nga 'yún nkjún sa nku nistjin nga kj'aí nistjin, ko tjín ngá xi tu nku chubq maha nistjiun. Nkunkú tjihin nga ts'ínnkjink'un sisin xi nkú ts'ín behe k'un. ⁶Xi benkjún nku nistjin, kui xi b'q ts'ín tu xi benkjúhun Ndq Ntianá. Ko xi kjine tu mí nichinehé ni, kui xi b'q ts'ín tu xi benkjúhun Ndq Ntianá. Tsjáhq máb'qchjíhi Ntianá ngat'ahq nichinehe. Ko xi b'éch'oho yjoho ni xi kjine, kui xi b'q ts'ín tu xi benkjúhun Ndq Ntianá ko tq tsjáhq máb'qchjíhi Ntianá.

⁷Najmi tjín qjinná xi kuentq ts'e suba tijna tık'uhun ko tsa kuentq ts'e suba 'mehe. ⁸Tsa tintsubq tık'aán, Ndq Ntianá tintsubq tık'uhunná. Ko tsa tibayaá, Ndq Ntianá tibayahana. Kui b'q maha, ndaha tsa tintsubq tık'aán ko ndaha tsa tibayaá, Ndq Ntianá ts'ená. ⁹At'ahq kui kjuqha k'iehen Cristo ko j'áiya ngáhq ra ngabayoo, tu xi b'q ts'ín kqamaha Ndq Ntiaqá xutq k'ien ko xi tjíntu tık'uun.

¹⁰Ko máha ji, ¿á ji tichasehe ri tsa nda ko tsa najmi nda títs'ihin ndq nts'ei? Ko tq, ¿á kinte n'esjeheni ndq nts'ei? Katumankjhin nga ndyjun nkini kuqsehe Ntianá mí nihi xi kin'eé nga nkukáá. ¹¹B'i ts'ín tjít'a éhen Ntianá:

Ahán xi tijna tık'an, títsu Ntianá.

Kuqsinkúnch'in ngayjee xutq nginkán,

ko ngayjee ts'íinkie yjoho nga an xi Ntia.

¹²Kui b'q maha, nga nkunkáá n'ekjas'ehéén kuentq Ntianá ni xi kin'eé.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi tjihin nga n'endyjajihíin xinkiá

¹³Kui nga najmi tq chasehe rqá tsa nda ko tsa najmi nda ni xi títs'ín xinkiá. Tu sa ní chqsóo xi nkú ts'ín najmi n'endyjajihun ndq

nts'o kó xi nkú ts'ín najmi n'ekijnejiun ngatitsun. ¹⁴S'ejinna Ndq Ntianá Jesu kó be nga ndaha nku ni najmi chuntí nginkun. Tunga tsa tjín xi: "Chuntí ni xu'bí nginkun", tsa kuitsu, tu nginkun ndohó chuntí niú.

¹⁵Tunga tsa tu ngat'ahq ni xi tichinei títs'índyajihin rä yjoho ndq nts'ei, najmi tq tín'etjóhoni ndq nts'ei ma. Najmi tu 'baíntei tsa tu ngat'ahq nichinehí ndyjaha xuta xi k'ienntjáíhi Cristo. ¹⁶Najmi tu 'baínto tsa ch'on ts'ín kuinchjayane xuta ni xi n'ekjóhoon nga nda. ¹⁷At'ahq ni xi chineé kó ni xi s'iá najmi chumi ni chjíhi rä. Nk'ie ní Espiritu Santo tsjáná nga naqxu kuintsubaá nginkun Ntianá kó nga s'ená kjuaqyu kó kjuatsjo, kui ní ni xu'bí xi bakúchji nga ja tsitjas'enjián nga Ntianá tibatéxumaná. ¹⁸Xi b'q ts'ín tjína nginkun Cristo, kui niij xi tsjoho Ntianá kó xuta tq nda ts'ín nchjayanehe.

¹⁹Kui b'a maha, tinchisjaihiná xi nkú ts'ín s'ehéná kjuaqyu kó xi nkú ts'ín kuísinkáá xinkiá nga saájián ni xi ts'e Ntianá. ²⁰Najmi tu ngat'ahq nichinehí n'ekatsúhunni xá xi títs'ín Ntianá qjihin xuta xi ts'e. Kjuaxí kjáihin nga je nginkun Ntianá ngayjee nichine xi tjín, tunga najmi ndahá tjín tsa chinei nichine xi ts'íinkijnejihin ngatitsun xuta xingisoo. ²¹Tu schá nda n'ei tsa najmi chinei yjo kó tsa najmi s'i binu kó tsa najmi n'ei ndaha nku ni xi ts'íinkijnejihin ngatitsun já nts'ei.

²²Xi nkú ts'ín s'ejihin ni xu'bí, tu ji b'a ts'ín kas'ejihin ri nginkun Ntianá. ¡Á b'q nda tjíhin ts'e xi behé k'un nga nda tjín ni xi títs'ín ko najmi títs'ínnijéhe rä kjuankjintak'uuhun qskahan! ²³Tunga xi jo jan tímaha nga tilkjine tsa mí nihi, tq kuihi títs'ínk'anji jé yjoho, at'ahq najmi títs'ín xi nkú ts'ín s'ejihin. At'ahq ngayjee ni xi n'eé xi fi kontra xi nkú ts'ín s'ejinná Ntianá, kui xi ngatitsun.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tjíhin nga kuísinkáá xinkiá tu xi saájihinná ni xi s'ejinná

15 Ná xi ja ndjá tinchajíán xi nkú ts'ín s'ejinná najmi tu n'eé ni xi tu ñá tsjo subqháná. Tjíhin ni nga n'ekjáíhiín xi najmi kjee ndjá tfinchajin xi nkú ts'ín s'ejinná. ²Nga nkunkáá tjíhin nga n'eé ni xi tsjoho xinkiá kó ni xi ngandahq n'eé, tu xi saájihin xi nkú ts'ín s'ejinná. ³At'ahq kó tq Cristo najmi ni xi tsjoho kits'ín. Ni xi tjít'a ní éhen Ntianá má b'q títsu kits'ínkjáíhiín: "Én ch'on tsu xi kitsúhi xuta, kui xi j'aisaténa." ⁴Ni xi kis'et'a nistjin nk'ie, kis'et'a tu xi kyaqkú niyáhaná. At'ahq qjin xujun éhen Ntianá sakújinná kjuatsenta kó sakú nga'yúnná tu xi chúyahq rqá ni xi tsjáná Ntianá.

⁵Ntianá xi tsjáná kjuatsenta kó tsjá nga'yúnná, kui xi katsjánuu nga nkuhú n'enkjínk'un xi nkú ts'ín tjíyahq Cristo Jesu. ⁶Nkuhú kas'eya animanuu kó nkuhú katuma ntqanuu. B'q ts'ín n'ekiehenu yjonuu nga tjíhin kjuachánka Ntiaha kó Nq'mihi Ndq Ntianá Jesucristo.

**B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga xuta xi najmi ntje
judio tjeħen rä tsichujihin én nda tsuhu Cristo**

7 Kui b'a maha, b'i ngján nda n'ekjáihin ruu xinkju xi nkú ts'ín nda kits'inkjáinnu Cristo, tu xi s'ejnā chjih i kjuachánkahq Ntianá. 8 At'ahq an b'a tixinnu. J'ai Cristo ngandaha xuta xi ntje judio tjeħen rä. Tsakúchji nga ts'ín Ntianá ni xi kitsú nga ts'iín. J'ai ts'íntjusun ni xi kitsúya titjuhun Ntianá ntje cháhq xuta judio. 9 B'a ts'ín ko ta xuta xi najmi ntje judio tjeħen rä ts'iinkie yjoho nga tjihin kjuachánka Ntianá, at'ahq ko ta kui kichase nimqha xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntianá:

Kui nga xínyahana kjuachánkahij qjihin xuta xi tjíntu qsuntee, ko séhe nga ts'intsjoho.

10 Ko b'a ta ts'ín tjít'a ya:

Jun xuta xi tintsuboo qsuntee, n'etsjokoo xutahq Ntianá.

11 Ko b'a ta títsu sa:

N'etsjohoo Ntianá ngayjee xuta xi tjíntu qsuntee.
Chqñink'o Ntianá ngayjee xuta naxinantá xi tjín.

12 Ko b'a ta ts'ín y'et'a ndaq profeta Isai:

Stjúkjá ndaq xi kama kjamqha Isai,
ndaq xi kj'uqítexumahq xuta xi tjíntu qsuntee,
kui kama 'yún tak'un xuta.

13 Ntianá xi tíma 'yún tak'aán, kui xi kats'íntsejínye animqanu kjuatsjo ko kjuajyu, jun xi s'ejinnu Ntianá. Katsjá nga'yúnnu Espiritu Santo tu xi tu nku ndjáhá kuinchajihinnu ni xi tichuyóhoo.

**B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kui
xi nku ndaq postru xi ts'ínxájihin xuta
xi najmi ntje judio tjeħen rä**

14 Beħe k'an, já nts'e, nga kitsejihinnu kjuanda ko kjuankjink'un, tu xi kama k'uqai niyáhq ruu xinkju. 15 Tunga tjihin ni xi tíma k'an tib'et'á xujunnu ei tu xi najmi n'echayahana. At'ahq Ntianá kitsjána kjuanda xu'b'i 16 nga an xi ts'ínxat'ahq Cristo Jesu ngandaha xuta xi najmi ntje judio tjeħen rä. Tíb'enijmíhi én nda tsuhu Ntianá xuta xi najmi ntje judio tjeħen rä tu xi kuichú maha chje xi tsjoho Ntianá, chje xi títs'ín tsje Espiritu Santo.

17 Tsjo mana nga nchjanijmía xá xi kitsjána Cristo Jesu nga ts'ínxat'ahq Ntianá. 18 At'ahq najmi ma k'an nchja ni xi kj'aí, tu nkuhú xi nkú ts'ín ts'íncħjénnu Cristo tu xi kuint'l'éhen rä Ntianá xuta xi najmi ntje judio tjeħen rä. Cristo ts'íncħjén ntang ko xáng 19 ko nkjin tíkjá kjuankjún xi bakúchji nga'yúhun. Nga'yúhun Espiritu Santo b'a títs'íun. B'a ts'ín jehena nga y'enijmía én nda tsuhu Cristo nanki Jerusalen ko santaha má nga 'mi Ilirico.

20 Y'enijmíá én nda tsuhu Cristo qnte má nga najmi kjee ch'a b'enijmíhi. B'q kits'ian qt'ahq najmi kama mjená y'esún sahq xá xi kik'atuts'ihiñ xutq xi kj'qí. **21** Tu sa ní títs'ian xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntianá:

Xi najmi kjee 'miyahq yáha kui, kui xi skuehe.
Ko xi najmi kjee nt'é yáha kui, kui xi kamanqjihin.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nk'ie nga mjehé nguqisehe xutq ninku Roma

22 Nkjín niyá najmi kisakú niyána nga kama kfínsehenu, **23** tunga nd'qí ja kama ndjuúna xá xi títs'ian qnte xi tjín ei ko ta ja tjíhin nú nga mjená kfínsenuu. **24** Kui nga mjehena nga skuenu nk'ie nga kfíán Espanq, qt'ahq mjená yo kfian. Tsjo kamaná nga kúátejñqjinnuu chuba nistjin. Nk'ie nga kj'uq yo, tisinkonú nga ts'inndjaá niyána.

25 Tunga nd'qí nanki Jerusalen tífia. Xutq xi kikj'áts'e Ntianá kfíinsinkq yo. **26** At'ahq ngayjehe k'un xutq ninku xi tjín qnte Macedoniq ko qnte Akaya incha kits'insun toon tu xi ts'iinkjihí ra xutq x'an xi kikj'áts'e Ntianá xi tjíntu Jerusalen. **27** Tsjo kamahq nga b'q incha kits'ín. Ko kjuaxi nga tjehen ts'e xutq xu'bo. At'ahq nd'qí títs'ínkjáihin xutq xi najmi ntje judio tjehen ra ni xi ts'e Ntianá, ni xi Ntianá kitsjáhqa xutq xi ntje judio tjehen ra. Kui nga xi najmi ntje judio tjehen ra tjíhin nga kuasinkoho nga kuakjányako xutq xi ntje judio tjehen ra ni xi tjíhin ei qsunntei. **28** Kui b'q maha, nk'ie nga ja kqma ndjuúhuna xá xu'bí ko nk'ie nga ja ts'inkjas'en ni xi kama njakúu, as'aíhí ní kfíán Espanq ko kj'uq má nga tintsuboo. **29** Be nga Cristo tu xí ndahá ts'iinkoná nk'ie nga kqma njakáá.

30 Jun já nts'e, ngat'ahq Ndq Ntianá Jesucristo ko ngat'ahq kjuatjo xi tsjáná Espiritu Santo tibankinuu nga chubantjainú nginkun Ntianá. B'q ts'ín n'ekohonú nga'yún. **31** Tinchíhüu nga najmi tu kasatéjña xutq xi najmi s'ejihin Ndq Ntianá xi tjíntu qnte Judea. Ko ta tinchíhüu nga xutq xi kikj'áts'e Ntianá xi tjíntu nanki Jerusalen nda ts'ín ts'iinkjáihin ni xi kfinkoho. **32** B'q ts'ín tsjo tjíhinna nga kuichusenuu ko ts'inkjáíya ichí kutju qjinnuu. B'q katuma tsa b'q ts'ín mjehé Ntianá. **33** Ntianá xi tsjáná kjuaqjyu kat'ejñajinnuu ngatentoo. B'q katuma.

B'i ts'ín kikjaniñahq Pablo xutq ninku xi tjíntu Roma

16 Be nq nichjaá Febé. Ninku xi tjín nanki Cencreg ts'ínxát'a.

2 Ngat'ahq Ndq Ntianá nda n'ekjóhoón xi nkú ts'ín tjíhin nga n'qé ñá xi xutqha Ntianá mahana. Tisinkoo nga tjoqoon tu mí nihí ni xi machjéhen. At'ahq nkjin nkjún xutq tsasinko ko ta tsasinkona.

3 Tjoqoon kjuqasuniñang Priscila q Akila, xi ta títs'ínxát'ahq Cristo Jesu xi nkúhu an. **4** Najmi incha kitsankjún tsa kuayá ngat'aná.

Títsjaha máb'aqchjíhi ngat'ahq ni xi incha kits'ín. Najmi tu nku an xi b'a tíxian. B'a ta tíincha tsu ngayjee xuta ninku xi najmi ntje judio tjehen ra.

⁵Tjohoon kjuasuniñanq xuta ninku xi ma njakú ni'yahq Priscila ko Akila. Tjohoon kjuasuniñanq Epeneto. 'Yún tjona ndo. Ajihin xuta xi tjín qnte Asia, kui xi tjun kis'ejihin Cristo. ⁶Tjohoon kjuasuniñanq Mariq. 'Yún tse xá xi kits'ín qjinnu. ⁷Tjohoon kjuasuniñanq Androniko ko Junias, xi ta ntje judio tjehen ra. Ta kis'eya'yúnka nubayá joo. Ta já postruhú joo ko yankjún. Kui tjun kis'ejihin Cristo nga an.

⁸Tjohoon kjuasuniñanq Ampliato. 'Yún tjona ndo qt'ahq ta s'ejihin Nda Ntianá. ⁹Tjohoon kjuasuniñanq Urbano, kui xi nkúhu jin ta Cristo títs'ínxát'ahq. Tjohoon kjuasuniñanq Estakis. 'Yún tjona ndo. ¹⁰Tjohoon kjuasuniñanq Apeles, xi ja tsakúchji nga 'yún s'ejihin Cristo. Tjohoon kjuasuniñanq xuta xinkjín Aristobulo.

¹¹Tjohoon kjuasuniñanq Herodion, xi ta ntje judio tjehen ra. Tjohoon kjuasuniñanq xuta xinkjín Narciso, xi ta s'ejihin Nda Ntianá. ¹²Tjohoon kjuasuniñanq Trifeng ko Trifosa, xi ta títs'ínxát'ahq Nda Ntianá. Tjohoon kjuasuniñanq Persida, xi 'yún tjona ko xi 'yún tse xá xi kits'ín qt'ahq Nda Ntianá tjenki.

¹³Tjohoon kjuasuniñanq Rufo, xi Nda Ntianá j'ájihin, ko nqahq, xi ta ko an basehe xi nkúhu tsa nqanq maha. ¹⁴Tjohoon kjuasuniñanq Asinkrito ko Flegonte ko Hermes ko Patrobas ko Hermas ko já nts'eé xi tjíntujíhin. ¹⁵Tjohoon kjuasuniñanq Filologo ko Julia ko Nereo ko nq nichja ko Olimpas ko ngayjee xuta Ntianá xi tjíntujíhin.

¹⁶Bí ngján súniñohoo xinkiu. Títs'ínkjinu kjuasuniña ngayjee xuta ninku xi ts'e Cristo.

¹⁷Jun já nts'e, tíbankinu nga chúhun yjonu xi bakjánya xuta ko xi ts'ínndyajihin xuta. Kui xi fi kontraq ni xi ja tsinchiyó. N'e t'axíhun yjonu xuta xu'bo. ¹⁸At'ahq xi b'a títs'ín najmi títs'ínxát'ahq Nda Ntianá Jesucristo. Ni xi tsjo níhi tíincha bangisjai. Én sin én nda nchja nga b'anqchahq xuta xi najmi kjee 'yún mankjihin ni xi ts'e Ntianá.

¹⁹Ya tu má xi tjehen ni nga tínu'yá'ón. Kui nga tsjo mahana ngat'a ts'ajun ko mjena nga 'yún kamankjin sanuu ni xi nda ko nga kuankín t'axíhun ni xi najmi ndoo. ²⁰Ntianá xi tsjáná kjuajyu, kui xi ts'iín nga n'e nganoho ndqnindoo. Kas'enu kjuandahq Nda Ntianá Jesucristo.

²¹Timoteo títs'ínkjinu kjuasuniña. Kui xi tjenkona nga tíñ'exát'aihi Jesucristo. Ta títs'ínkjinu kjuasuniña Lucio ko Jason ko Sosipater, xi ta ntje judio tjehen ra.

²²Ko ta an Tercio xi títs'inntá xi nkú ts'ín títsuyana Pablo, títs'inkjinu kjuasuniña, an xi ta s'ejinna Nda Ntianá.

23 Gayo títs'ínkjinuu kjuasuniña. Ni'yahq tíijña. Yo má nga ma njakú ngayjee xuta ninku. Ko tq títs'ínkjinuu kjuasuniña Erasto, xi tjíhin xá nga f'átjo toohon xuta nantio, ko tq ndq nts'eé Cuarto.

24 Kjuandahq Ndq Ntianá Jesucristo kat'ejnajinnuu ngatento. B'a katuma.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin

25 Kan'etsjoho Ntianá. Kui xi k̄amahq nga ndjá ts'iínkinchánuu xi nkú ts'ín tjína én nda tsuhü Jesucristo xi tixinya ko tib'enijmíá. Tís'ejña chji nd'qi ni xi kis'ejña 'ma nkúhu nú chá ján. **26** Ja tís'ejña chji niij xi nkú nga títsu xujuhun já profetq ko tín'ekint'é ngayjee xuta xi tjín qsunntee. B'a kitsú Ntianá xi tjína tít'un sín nga b'a n'e tu xi s'ejihin rä ko kuint'é'ehen rä ngayjee xuta.

27 Ngat'ahq Jesucristo kas'ejña chji síhin kjuachánkahq Ntiq, kui xi nku tutuu ko xi nkjink'uun. B'a katuma.